Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэй гарана | № 234 (16757) | 1984 оной октябриин 11, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

АРЯАНАЙНГАА ЭЖЫЕ—ГҮРЭНДӨӨ!

...рнүүдтэ республикымнай хүдөө нютагуудта хүл-...хаа хаанагүй ургаса хуряалгын халуун хаһа үр-...өөр. Тэжээл бэлэдхэлгын түгэсхэлэй, таряа ху-... үедэ сагай уларил муудажа, нилээд һаад тойбо ... Теэд, Буряад орондомнай таряа хуряалгын үедэ ...рхэшэлнүүд түрүүшынхеэ ушаржа байна бэшэ. ...эрхэ байдалда ажал хэрэгээ амжалтатайгаар ... дүй дүршэлтэй таряашад, механизаторнууд ... жэлдэ урагшатай һайн ябажа байна. Кабанскын, ... Баргажанай, Хяагтын, Хоринн районуудай ... таряа хуряалгаяа эдэ үдэрнүүдтэ дүүргэхэнь. ... эртын ган гасуур боложо, зундаа сагай уларилай ..., таарамжагүй байбашье, эдэ районуудай колхоз, ...дта муу бэшэ таряан ургуулагдаа. Баргажанай ... ажахынууд гектар бүриһөө дунда зэргээр 15,4 ... таряа хуряана.

...ашэ сентябрь һарада Баргажанай райондо ехэ ... оробошье, эндэхи таряашад ургуулһанаа гээлтэ ...гөөр, богони болзорто хуряахын тула эрид ... байнхай. Хилганын колхозой таряашад мүнөө ...оһоной 3150 гектар талмай дээрэһээ хамта дээ-... мянган центнер ороохо суглуулаа. Ажахын меха-...нуудай, агрономуудай оролдолгын хүсөөр эндэ ... бүриһөө 17 центнер орооһон сохигдобо. Колхозой ...рэ 21 комбайнһаа болон машина, техникэһээ бү-... хуряалгын-транспортна томо комплекс бүридхэг-...ты механизаторнуудай ажал хүдэлмэри хамтын ... гуримаар эмхидхэгдээ юм. Комбайнернууд Ни-... Пармаев, Владимир Раднаев, Владимир Доржиев ... үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлөө. Имагтал эдэнэй ...ашэлэй ашаар колхозой поли дээрэ эдэ үдэрнүүд-... хуряалга дүүрэбэ. Гүрэндэ 3 мянган центнер ...удалдаха түсэбөө дүүргээд, мүнөө түсэбһөө гадуур ...шаажа байна. Хамта дээрээ хилганынхид мүнөө ...рэндэ 18 мянган центнер худалдаха гэһэн үндэр ... эдэ үдэрнүүдтэ дүүргэхэнь. Иигэжэ тус колхоз ... ороохо таряа худалдаха табан жэлэйнгээ түсэбые ...һоо жэлээр урилдан дүүргэбэ. Юу хэлэхэб, энэмнай ...тоо таряашадай эршэтэ ажалай үрэ дүн гээшэл

... гүрэнэй амбаарта таряа зөөхэ хэрэгтэнь рай-... автотранспортна предприятиин, мүн республикын ... сельхозтехникэ, «Сельхозхимия» нэгэдэлнүүдэй ...од ехэ туһа хүргэжэ байна. Тарянанай поли дээрэ ... суглуулха, үрэһэ хүрэнгэ нөөсэлхэ ажал нэгэн ...булагдана.

...ээ жэлдэ тогтууритай һайн үрэ дүнгүүдые туйла-... Кабанскын районой ажахынууд мүнөө жэлдэ гектар ... дунда зэргээр 14,3 центнер орооһо таряа суг-... байнхай. Твороговско шубуунай фабрикын меха-...нууд үсэгэлдэр таряагаа сохижо дүүргэбэ. Районой ...уд һүүлэй мэдээгээр 2264 тонно таряа гүрэндэ ...ла.

...тын районой механизаторнууд 35 мянган гектар ... мүнөөдэр сохижо дүүргэхэнь. Урда жэлнүүдтэшье ... һайн таряа ургуулжа амжаһан Хяагтын таряашад ... жэлэй ган гасууртай эрид шангаар тэмсэжэ, гектар ... дунда зэргээр 10 үлүүтэй центнер орооһо суг-..., гүрэндэ 6,5 мянган тонно таряа худалдаха түсэб-..., үсэгэлдэр тэндэхи ажахынууд 5,3 мянган тонно ... байба. Эдэ үдэрнүүдтэ Хяагтын таряашадай ... алтан шаргал таряан гүрэнэй амбаарта нэмэри ... оруулагдахань. Районой ажахынуудта мүнөө жэл ... хуряалга, гүрэндэ тушаалга урдынхидаал адли ... эршэтэйгээр ябуулагдана гээд тэмдэглэлтэй. Хяаг-... таряашад гүрэндэ таряа тушаалгаяа октябриин 13-да ...ээр хараална.

...публикымнай ажахынууд ургуулһан тарянайнгаа ...нь, эрхим шанартай орооһо гүрэндэ тушааха гэжэ ...лог. Мүнөө жэлдэ гүрэндөө 75 мянган тонно орооһо ... худалдаха социалис уялгаяа үлүүлэн дүүргэхэ, ...ээрээ 80 мянган тонно худалдаха гэжэ шиилэнхэй. ... дурсагдаһан ажахынуудтал адли Загарайн, Хэжэн-... Сэлэнгын, Хоринн районуудай колхоз, совхозууд ... ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэр болотор гү-... таряа худалдаха түсэбөө дүүргэхын түлөө шармайн ...ээ. Бэшүүрэй районой ажахынууд гүрэндэ 5 мянган ... худалдаад байна, тэрэнээ хамта дээрэнь 13 мянган ...ээ хүргэхөөр шиидэнхэй.

...ые республикын бүхы ажахынуудта таряа хуряал-... гүрэндэ худалдалга хаа хаанагүй жэгдэ һайн ябана ... аргагүй. Байгша оной октябриин 9-нэй мэдээгээр ... 32 мянган тонно орооһо таряан худалдагдаад ... Мүнөө энэ харюусалгатай, гүрэн түрын ухаа ша-... хэрэгые эрид түргэн шиидхэхэ эрилтэ табигдана. ... Яруунын, Сэлэнгын болон бусад зарим районууд-... гдаха таряан үшөөл ехэ, шамдахаар лэ гээшэ.

...мөө сагай уларил һайжарха, наратай дулаан үдэр-... ерэхэ гэжэ хүлеэһэнэй дэмы. Зарим ажахынуудай ... тоогууд дээрэ шингтэй орооһон ехээр сугларан-... сэг дары хатааха хэмжээнүүдые абаагүй байбал, ху-... таряагаа гутааха аюул бии. Ушар тиимэһээ эдэ ...ууд бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэжэ, техникэ, ...рэлгэнүүдээ һаадгүйгөөр, хоёр-гурбан халаанда ху-... шухала. Энэ халуун хаһада ажахынуудай партий-... организацинууд, хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд ...ашалаа, хүн зоноо, техникэеэ зүбөөр хубаарилан ..., бүхы ажалаа жэгдээр ябуулха уялгатай.

...ээгэй ажалшадта агропромышленна комплексын ... сполсодог һалбаринууд, хото городуудай, хү-... шэдэй посёлогуудай хүн зон горитой туһа хүр-... аргатай, хүргэнэшье. Таряа зөөхэ машинанууд, ... хадагалха амбаар, складууд, элеваторнууд хуу ... жэншэдгүй бэлдэгдэнхэй байха болоно. Нэн түрүүн ... таряа зөөжэ хатааха шухала.

...ай уларил шэнжэлэгшэдэй мэдээгээр эдэ үдэрнүүдтэ ... хүйтэрхөөр хүлеэгдэнэ. Тиимэһээ энэ харюусалгатай ... үдэр бүхэн үнэтэй.

...ты таряагаа саг болзортонь хуряагаад, гүрэндөө ...даха түсэбөө жэншэдгүй дүүргэжэ, ерэхэ хабарай ...тын үрэһэ хаахадаа, республикымнай таряашад арбан ... табан жэлэй түсэб, даабаринуудые дүүргэхэ, ... хоолой программые бэелүүлгэдэ хубитаяа оруулха .... Энээнэй түлөө оролдохол хэрэгтэй!

МОСКВА ЕРЭБЭ

...Араб Республикын ...дент А. А. Салех СССР-...ховно Соведэй Прези-... ба СССР-эй Министр-... Соведэй уряалаар хани ... албанай хэрэгээр ок-... 9-дэ Москва ерэбэ. ...С-эй ЦК-гай Политбю-... гэшүүн СССР-эй Ми-...дэй Соведэй Түрүү-... Н. А. Тихонов, КПСС-эй ... Политбюрогой гэшүүн, ...эй Министрнүүдэй Сове-... Түрүүлэгшын Нэгэдэхи ор-... Г. А. Алиев, КПСС-... ЦК-гай Политбюрогой гэ-... РСФСР-эй Министрнүү-... Соведэй Түрүүлэгшэ В. И. Воротников болон бусад тус-хай тушаалтад аэродром дээ-рэ тэрэниие угтаа.

Айлшан аэродром дээрэһээ Кремль ошохоёо гараба.

Кремльдэ, Кремлиин Ехэ ордоной урдахи талмай дээрэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүү-лэгшэ К. У. Черненко А. А. Салехые угтажа, амаршалһан байна.

Кремльдэ болоһон угталгын ёһололдо Н. А. Тихонов, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, А. А. Громыко хабаадалсаба.

(ТАСС).

Агууехэ Октябриин социалис революциин 67 жэлэй ойдо зорюулһан КПСС-эй ЦК-гай

У Р Я А Н У У Д

1. Агууехэ Октябриин социалис революциин 67 жэлэй ой мандаха болтогой!

2. Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ үе шата — социализмын ба коммунизмын илан мандалгын үе шата нээһэн Агууехэ Октябрьда алдар соло!

3. Хэтэ мүнхэдөө хүсэн түгэс революционно интернациональна һургаал— марксизм-ленинизм мандаха болтогой!

4. Советскэ Союзай Коммунис парти мандаха болтогой!

Парти болон арадай хэлбэришэгүй нэгэдэл, агууехэ Ленинэй суртал һургаалнуудта үнэн сэхэ байлга — манай бүхы илалтануудай үндэһэ һуури мүн!

5. Коммунистнууд! Партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлэй манлайда дабшагты!

Хүгжэлтэ түгэс социализмын обществые али бүхы талаарнь нарижуулан һайжаруулга — парти болон арадай холын хараатай зорилго мүн!

6. Советскэ Союзай ажалшад! Үйлэдбэриин ашаг үрэ болон продукциин шанарые дээшэлүүлхын түлөө социалис мүрысөө үргэноор дэлгэрүүлэгты!

1984 оной түсэбые, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэе!

7. Коммунизм байгуулагша, эб найрамдалай түлөө нугаршагүй. залан сэхэ тэмсэлшэ — агууехэ совет арадта алдар соло!

8. Хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай болон арадай интеллигенциин эбдэршэгүй бата холбоон мандаха болтогой!

9. Манай обществын хүсэ шадалай зориг бадаруулагша эшэ үндэһэн — Советскэ Союзай арадуудай эбдэршэгүй бата интернациональна нэгэдэл, аха дүүгэй хани барисаан мандаха болтогой!

10. Засагай бодото демократическа органууд —арадай депутадуудай Соведүүд мандаха болтогой!

Соведүүдэй ороной эрхэтэд! Гүрэнэй болон ниитын хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадагты!

11. Совет профсоюзууд! Ажалшадай ажалай эдэбхи болон зохёохы үүсхэлые али бүхы талаарнь хүгжөөгты!

Хүтэлбэрилгын һургуули, ажахы эрхилэлгын һургуули, коммунизмын һургуули — совет профсоюзууд мандаха болтогой!

12. Коммунис партиин найдамтай туһалагша ба дайшалхы халаан, коммунизм байгуулжа байгаа залуушуулай түрүү отряд — Ленинскэ комсомол мандаха болтогой!

13. Хүбүүд, басагад! Эрдэм, соёл, мэргэжэл шадабари эсэшэ сусашагүйгөөр шудалагты! Коммунис партиин болон совет арадай революционно, дайшалхы ба ажалай ёһо заншалнуудые арьбадхагты!

Ленинэй заабариин ёһоор ажаһуужа, ажаллажа, тэмсэжэ һурагты!

14. Алдарта ветеранууд. залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэд! Залуу үетэндэ өөһэдынгөө эрдэм мэдэсэ, ажабайдалай баян дүй дүршэл дамжуулан үгэгты!

Хүбүүд болон басагадые манай Эхэ ороной дүлэтэ патриодууд, Ленинэй хэрэгэй түлөө, коммунизмын түлөө шэн зоригто тэмсэлшэд болохоор хүмүүжүүлэгты!

15. Соведүүдэй ороной эхэнэрнүүд! Үйлэдбэриин ба ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадагты!

Эхэ-эхэнэртэ алдар соло!

Бүхы дэлхэйн үхибүүдтэ — эб найрамдал, зол жаргал!

16. Совет сэрэгшэд! Сэрэгэй ба политическэ бэлэдхэлээ нарижуулан һайжаруулагты!

Совет арадай амгалан тайбан ажалые, социализмын түүхэтэ туйлалтануудые һэримжэтэй хёрхоор, бата найдамтайгаар сахин хамгаалагты!

СССР-эй шэн габьяата Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!

17. Большевигүүд-ленинецүүдтэ, Октябриин геройнуудта, манай Эхэ ороной нэрэ хүндын, эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ дааһан байдалай түлөө эрэлхэг зоригтой бүхы тэмсэлшэдтэ алдар соло!

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда бүхэдэлхэйн түүхэтэ илалта туйлаһан совет сэрэгшэдэй, партизанууд болон подпольщигүүдай, ара талын ажалшадай жэшээлэшэгүй гайхамшагта баатаршалга арад түмэнэй дурасхаалда хэтэ мүнхэдөө оршог лэ!

18. Советскэ Союзай ажалшад! Ажалай бүтээсэ түсэбһөө гадуур дээшэлүүлхэ ба продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха талаар социалис уялгануудаа дүүргэхын түлөө үсэд нэтэрүүгээр тэмсэгты!

19. Советскэ Союзай ажалшад! Эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хурдадхагты! Эрдэм, техникын ба түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ үсэд нэтэрүүгээр нэбтэрүүлэгты!

Арадай ажахыда — эршэ түгэс хүгжэлтэ!

20. Советскэ Союзай ажалшад! Машина болон түхеэрэлгэнүүдээ улам һайнаар хэрэглэгты!

Хүдэлжэ байгаа болон шэнээр ашаглалгада оруулагдаһан үйлэдбэриин хүсэнүүдые гүйсэд дүүрэн хүсэндэнь хүргэгты!

21. Советскэ Союзай эрхэтэд! Алмалта, арьбалалтын түлөө хүдэлөөе бүри үргэнөөр дэлгэрүүлэгты!

Ажалай, түлишын, элшэ хүсэнэй болон материальна бусад нөөсэнүүдые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэгты!

22. Советскэ Союзай ажалшад! Экономическа, социальна болон хүмүүжүүлгын зорилгонуудые шиидхэхын, социалис демократиие саашадань хүгжөөхын тула ажалша коллективүүдэй эрхэнүүдые гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэгты!

23. Советскэ Союзай ажалшад! Ажалай болон үйлэдбэриин эмхидхэл нарижуулан һайжаруулгада эдэбхитэйгээр хабаадагты!

Габшагай, патриотическа ажалаараа манай Эхэ ороной экономическа ба бэеэ хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлэгты!

24. Советскэ Союзай ажалшад! Эмхидэл болон журам али болохоор һайжаруулагты!

Продукци эльгээхэ түсэбүүдые заатагүй дүүргэдэг бологты!

25. Түлишын-элшэ хүсэнэй комплексын хүдэлмэрилэгшэд! Нефть, газ, нүүрһэ малтажа абалгые, электрын ба дулаанай элшэ хүсэ үйлэдбэрилгые ехэ болгогты!

Элшэ хүсэнэй программые дүүргэхын түлөө үсэд нэтэрүүгээр тэмсэгты!

26. Совет металлургнууд! Оронойнгоо эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые металлаар бата найдамтайгаар хангагты!

Эрхим шанартай, гаргаша багатай металлопродукци үйлэдбэрилэн гаргагты!

27. Машина бүтээгшэд! Бүтээсэ ехэтэй, гаргаша багатай, найдамтай машинануудые, приборнуудые, оньһожоруулгын ба автомадаар хангалгын хэрэгсэлнүүдые зохёон бүтээгты!

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудые техническэ талаарнь шэнэдхэн зэбсэгжүүлгые түргэдхэгты!

28. Химическэ промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд! Химическэ продуктнууд болон материалнуудаар арадай ажахын, хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд дүүрэнээр хангагты!

29. Промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд! Хүн зондо хэрэгтэй эрхим шанартай эд бараа үйлэдбэрилгые ехэ болгогты! Совет хүнүүдэй улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые гүйсэд дүүрэн хараадаа абагты, ассортиментыень шэнэлэлгэ түргэдхэгты!

Арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэ — арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хэрэг мүн!

30. Транспортын ба хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд! Арадай ажахын ашаануудые таһалгаряагүйгөөр зөөлгэ, хүн зониие үндэр болбосоролтойгоор хангалга түйлагты!

31. Барилгашад болон хабсаргагшад! Капитальна барилгын ашаг үрые дээшэлүүлэгты!

Гаргаша багатайгаар, эрхим шанартайгаар, мүнөөнэй техническэ үндэһэ һуури дээрэ барилга хэгты! Ашаглалгада оруулагдаха барилгануудые эрхим шанартайгаар, саг болзор соонь тушаагты!

32. Агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэд! Хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрэтэй хүгжэлтэ түргэдхэгты! Эдеэ хоолоор, хүдөө ажахын түүхэй эдээр ороноо найдамтайгаар хангадаг болгогты!

Эдеэ хоолой программые дүүргэхын түлөө үсэд нэтэрүүгээр тэмсэгты!

33. Колхозниігүүд, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд! Эрдэм ухаанай үндэһөөр газар таряалан эдлүүрилгын гуримые эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлэгты! Хүдөө ажахын үйлэдбэриин тогтууритай хүгжэлгэ хангахын тула газарай шанар һайжаруулга үргэнөөр хэрэглэгты!

Орооһо таряа, техническэ болон хүдөө ажахын бусад ургамалнуудые үйлэдбэрилгэ үргэдхэгты!

Ерээдүйн ургасада анхарал, оролдолго хандуулагты!

Малай үбэлжэлгэ эмхи гуримтайгаар үнгэргэгты! Мал ажалай продукци үйлэдбэрилгые ехэ болгогты!

34. Хүдөө ажахын ажалшад! Мал ажалай тэжээлэй баазые бэхижүүлэгты, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлэгты!

35. Хүдөө ажахын, бэлэдхэлэй, транспортын, шанаржуулан болбосоруулгын ба худалдаа наймаанай предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд! Хүдөө ажахын продукци гээлтэ хоролтодо бү оруулагты!

Ургуулһан бүхы юумэеэ бүрин бүтэн үлөөжэ, арадай аша туһада хэрэглэе!

36. Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, ажаһуудалай болон коммунальна хэрэглэмжэ хангалгын хүдэлмэрилэгшэд! Ажалай шанар болон соёл болбосорол дээшэлүүлэгты, хүн зоной улам ургажа байгаа элдэб янзын эрилтэнүүдые гүйсэд дүүрэнээр хангагты!

37. Совет эрдэмтэд! Шэнжэлгын хүдэлмэринүүдэй аша нүлөөе дээшэлүүлэгты! Эрдэм наукын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэдэ оруулдаг өөһэдынгөө хубитые дээшэлүүлэгты!

38. Үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд! Партиин үзэл сурталые олониитын дунда үнэншэмөөр, бата хурсаар дэлгэрүүлэгты, хүгжэлтэ түгэс социалис обществын туйлалтануудые бүри гүнзэгыгөөр, эли тодоор элирхэйлэн харуулагты! Империалис һүйдхэлтэ пропагандые эдэбхитэйгээр элишэлэгты!

Үзэл сурталай хүдэлмэри — бүхы партиин, коммунист бүхэнэй хэрэг мүн!

39. Литература болон искусствын ажал ябуулагшад, соёлой хүдэлмэрилэгшэд! Коммунис үзэл сурталай, партийна болон арадай шэнжэ шанарай түгые дээрэ үргэн ябагты!

Шэнэ социалис соёл болбосоролой оюун бодолой баялигые нэбтэрүүлһэн уран бүтээлнүүдые зохёогты!

40. Арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд! Ургажа ябаа үетэнэй һуралсалые ба коммунис ёһоор хүмүүжүүлгые нарижуулан һайжаруулагты! Ниитэдэ аша туһатай ажалда дуратайгаар һурагшадые хүмүүжүүлэгты!

Юрэнхы ба мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэлэлгые бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадагты!

41. Элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэд! Хүн зоной медицинскэ хангалгые һайжаруулагты! Эмшэлэлгын ба санитарна эмхи зургаануудай хүдэлмэриин соёл болбосоролые дээшэлүүлэгты!

42. Физкультурнигууд болон спортсменүүд! Совет спортын амжалтануудые арьбадхагты! Физкультурна хүдэлөөндэ олониитын хабаадалгые үргэдхэгты!

Физическэ культурые арад зоной элүүрые хамгаалгада элсүүлэн табигты!

43. Советскэ Союзай ленинскэ гадаадын политика —эб найрамдал ба арадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлгын, уласхоорондын үргэн ехэ харилсаанай политика мандаха болтогой!

44. Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудта аха дүүтэй амар мэндэ!

Бүхы дэлхэйн коммунистнуудай нэгэдэл, жагсаал бэхижэг лэ!

45. Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

Пролетарска, социалис интернационализм мандаха болтогой!

46. Дэлхэйн социализмын, уласхоорондын пролетариадай ба национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй холбоон бэхижэг лэ!

47. Социалис оронуудай арадуудта аха дүүгэй амар мэндэ!

Социалис хани харилсаата оронуудай нэгэдэл, холбоо барисаан, жагсаал, дэлхэй дээрэ социализмын туйлалтануудые, эб найрамдалые бэхижүүлхээр, хамгаалхаар тэдэнэй хэлбэришэгүй хүсэл зориг мандаха болтогой!

48. Колониальна мүлжэлгэ дарлалтаһаа сүлөөрһэн, социалис хүгжэлтын харгы замые шэлэһэн арадуудта аха дүүгэй амар мэндэ!

49. Национальна бэеэ дааһан байдалые, социальна хүгжэлтэ дэбжэлтые бэхижүүлхын түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ байгаа арадуудта аха дүүтэй амар мэндэ!

50. Капиталис оронуудай хүдэлмэришэн ангида аха дүүтэй амар мэндэ!

51. Фашис шорон түрмэнүүдтэ тамалагдажа байгаа, эрхэ сүлөөгэй, демократиин ба социализмын түлөө тэмсэлшэдтэ аха дүүгэй амар мэндэ!

Империализмын ба хархис хүсэнүүдэй һабарта ороод, тамалагдажа байгшадта эрхэ сүлөө!

52. Дэлхэйн арадууд! Империалис эзэрхэг түримхэй болон хүсэрхэхэ ябуулгануудта эсэргүүсэн, Ази, Африка болон Латиин Америкэдэхи түгшүүриитэй ба зүришэлдөө хёмороотой байдалай гуламтануудые усадхахын түлөө эрид шууд тэмсэгты!

53. Империализм, колониализм ба расизмда эсэргүүсэн, политическэ болон экономическа бэеэ дааһан байдалаа бэхижүүлхын түлөө тэмсэжэ байгаа Африкын арадуудта аха дүүгэй амар мэндэ!

Намибиин арадта эрхэ сүлөө! Урда Африкадахи апартеидэй гутамшаг муухай байгуулалтые усадхан зайсуулха!

54. Империализм ба хархис хүсэнүүдтэ эсэргүүсэн, эб найрамдалай болон оронуудайнгаа демократическа хүгжэлтын түлөө тэмсэжэ байгаа Латиин Америкын арадуудта хани халуун амар мэндэ!

Дэлхэйн арадууд! Никарагуада эсэргүү США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые болюулха эрилтэ табигты! Американ эзэмдэлгэһээ Гренадые сүлөөлхые оролдогты!».

55. Араб оронуудай арадууд! Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгада, империализмын зонхилолгодо эсэргүү тэмсэлдээ зэргэнүүдээ нягтаар жагсаагты!

Совет-араб хани барисаан бэхижэг лэ!

56. Дэлхэйн арадууд! Булимтаран эзэмдэгдэһэн бүхы араб газар дээрэһээ Израилиин сэрэгүүдые гаргуулхые, араб оронуудай хэрэгүүдтэ империалис хамааралсалгые болюулхые оролдогты!

Палестинын араб арадай үнэн зүб тэмсэлтэй һаналаа нэгэдэлгээ бэхижүүлэгты!

Дүтын Зүүн зүгтэ — бата бэхи, үнэн зүб эб найрамдал!

57. Европын оронуудай арадууд! Американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европоһоо гаргуулхын түлөө тэмсэлээ шангадхагты!

Европодо эб найрамдал, аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо тогтоогты!

58. Азиин оронуудай арадууд! Империализмда, шэнэ түхэһэй колониализмда ба эзэрхэн зонхилолгодо эсэргүүсэн, эб найрамдалай болон аюулгүй байдалай түлөө тэмсэгты!

Ази эб найрамдалай, этигэл найдалай ба харилсаа холбооной түби болог лэ!

59. Бүхы оронуудай арадууд! Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлээ шангадхагты! Империализмын, милитаризмын ба үһөө хяһаа нэхэлгын эзэрхэг түримхэй ябуулгануудта шиидхэхы шанга харюу сохилто үгэгты! Дайн дажарта эсэргүү хүдэлөөе үргэдхэгты, жагсаалыень батадхагты!

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлая, шахардуу шанга байдалые һулаарулая, эб найрамдалые аршалан хамгаалая!

60. Бүхы бүмбэрсэг дэлхэйн хүнүүд! Ядерна, химическэ, хүн зониие олоорнь хюдаха бусад түхэлэй буу зэбсэгүүдые хорихын түлөө тэмсэлээ үргэнөөр дэлгэрүүлэгты!

61. Дэлхэйн арадууд! Замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хэтын хэтэдэ хорихо эрилтэ эрид шууд табигты!

Замбуулинай дайда имагтал амгалан тайбан байха ёһотой!

62. Манай агууехэ Эхэ орон — Совет Социалис Республикануудай Союз мандаха болтогой!

63. Ленинэй туг доро, Коммунис партиин хүтэлбэри доро — коммунис байгуулалтын шэнэ илалтанууд тээшэ, урагшаа!

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет

КРЕМЛЬ СОО ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД БОЛОБО

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна ...секретарь, СССР-эй Верховно ...Соведэй Президиумэй Түрүү-...лэгшэ К. У. Черненко хани ...ной албанай хэрэгээр Со-... Союзда ерэһэн Йеме-... Араб Республикын Прези-... А. А. Салехтай октябриин ... Кремль соо хөөрэлдэбэ.

Совет талаһаа — КПСС-эй ... Политбюрогой гэшүүн, ...эй Министрнүүдэй Сове-... Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов, ...С-эй ЦК-гай Политбюрогой ..., СССР-эй Министрнүү-... Соведэй Түрүүлэгшын Нэ-... орлогшо, СССР-эй га-... хэрэгүүдэй министр ... А. Громыко, СССР-эй обо-... министрэй нэгэдэхи орлогшо, Советскэ Союзай Маршал С. Л. Соколов; Хойто Йеменэй талаһаа — Вице-Президент, Учредительнэ Арадай суглаанай Түрүүлэгшэ, Бүгэдэ ниитын Арадай Конгрессэй (ВНК) саг үргэлжын комитедэй гэшүүн Абдель Керим Аль-Араши, газарай хүдэлэлгэһөө хохидоһон районуудые һэргээхэ Дээдэ Соведэй түрүүлэгшэ, Зүбшэлэлгын Соведэй гэшүүн, ВНК-гай саг үргэлжын комитедэй гэшүүн Абдель Керим Аль-Арьяни, Президентын советник, Зүбшэлэлгын Соведэй гэшүүн, ВНК-гай саг үргэлжын комитедэй гэшүүн Хасан Мухаммед Мекки, Зүбшэлэлгын Соведэй гэшүүн, ВНК-гай саг үргэлжын комитедэй гэшүүн Абдалла Бен Хусейн Аль-Ахмар, гадаадын хэрэгүүдэй министр, ВНК-гай саг үргэлжын комитедэй секретарь Ахмед Мухаммед Аль-Асбахи, финансын министр Мухаммед Хадем Аль-Ваджих, граждан албанай ба захиргаанай хубилган шэнэлэлгын хэрэгүүдые эрхилдэг министр Исмаил Ахмед Аль-Вазир, гүрэнэй министр, нефть болон минеральна нөөсэнүүдэй управлениин түрүүлэгшэ, ВНК-гай саг үргэлжын комитедэй гэшүүн Али Абдуррахман Бахр хөөрэлдөөндэ хабаадалсаһан байгаа.

Халуун дулаан, хани барисаанай оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ СССР-эй ба ЙАР-ай хоорондохи хоёр талын харилсаанай асуудалнууд, мүн уласхоорондын байдалай зарим шухала асуудалнууд дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдээ.

Совет-Хойто Йеменэй харилсаанай яһала һайнаар хүгжэһэн ушарта сэдьхэлээ ханажа байһанаа К. У. Черненко, А. А. Салех мэдүүлээд, эдэ бүгэдые саашадань хүгжөөлгэдэ али болохоор нүлөөлхые хоёр талын хүсэжэ байһыень тэмдэглэбэ. Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Йеменэй Араб Республикын хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон тухай хоёр талын хамтаараа бэлдэһэн Договорто гараа табиха гэһэн шиидхэбэри баталагдан абтаба.

* * *

Кремль соо болоһон хөөрэлдөөнүүдэй түгэсхэлдэ Совет Социалис Республикануудай ба Йеменэй Араб Республикын хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон тухай Договорто гар табигдаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко—Советскэ Союзай түлөө, Йеменэй Араб Республикын Президент А. А. Салех ЙАР-ай түлөө Договорто гараа табяа.

Удаань Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Йеменэй Араб Республикын хоорондохи консульско конвенцидэ гар табигдаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко—СССР-эй түлөө, ЙАР-ай гадаадын хэрэгүүдэй министр, ВНК-гай саг үргэлжын комитедэй секретарь А. М. Аль-Асбахи ЙАР-ай түлөө тэрээндэ гараа табяа.

Совет талаһаа — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Г. А. Алиев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. И. Воротников, болон бусад тусхай тушаалтад;

Йеменэй талаһаа — Президентые үдэшэжэ ябаһан ЙАР-ай гүрэнэй ажал ябуулагшад документнүүдтэ гар табилгын үедэ байлсаба.

(ТАСС).

ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

Иеменэй Арадай Республикын Президент Али Абдалла Салехай хүндэлэлдэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй правительство октябрийн 9-дэ Кремлиин Ехэ ордон соо сайлалга хэбэ.

Тэрээнтэй суглаа ябаһан ПАР-ай гүрэнэй ажал ябуулагшад А. А. Салехтай хамта байлсаа.

Совет талаһаа — К. У. Черненко, Н. А. Тихонов, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, А. А. Громыко, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор, СССР-эй министрнүүд, СССР-эй Гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр ба бусад тусхай тушаалтад сайлалгада хабаадаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко сайлалга дээрэ үгэ хэлэбэ.

К. У. ЧЕРНЕНКЫН хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ господин Президент!

Хүндэтэ йемен ханинар!

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Манай хүндэтэ айлшан — Президент Салехые, тэрээнтэй хамта ябаһан Иеменэй Араб Республикын гүрэнэй ажал ябуулагшадые үнэн зүрхэнһөө амаршалжа байһандаа баяртайб.

— Манай оронуудай арадуудые холбодог бата хани барисаан үни урдын ба алдарта түүхэтэй юм.

Колонизаторнуудые орон руугаа табихагүйн, гүрэнэйнгөө бэеэ дааһан байдалые сахин хамгаалхын тула Иеменэй эрхэ сүлөөдэ дуратай арад хүшэр хүндэ тэмсэлые дабажа гараһан байгаа. Энэ тэмсэлдэнь бидэ тэдэнэй талада байгаабди.

Хойто Иеменэй арадай урда бэеэ дааһан байдалаа бэхижүүлхэ, социальна хүгжэлтэ дэбжэлтэ хангаха зам нээһэн 1962 оной Сентябриин революциин һүүлээр манай оронуудай хоорондохи хани барисаан илангаяа бата бэхи болоһон байгаа. Эдэ зорилгонуудаа бэелүүлхэдэнь, Советскэ Союз тэрээндэ үнэн зүрхэнэй туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлдэг байгаа, мүнөөшье үзүүлжэ байһаар.

Мүнөө манай хани харилсаан шэнэ, улам бүри үндэр дээдэ шатада гаргагдаһан хэй. Манай оронуудай хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон тухай шэнэ договорто мэнэ һаяхан гар табигдаба.

Манай адли тэгшэ эрхэтэй харилсаас саашадань хүгжөөлгын үндэһэ һуури энэ шухала документ дотор батаар бэхижүүлэгдэнхэй. Бэеэ дааһан ба дулдыданги бэшэ байдалаа наринаар хүндэлэлгын, нэгэ нэгэнэйнгээ дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй байлгын гол ёһонууд батадхагдаа. Бата эб найрамдалай түлөө, эзэрхэн зонхилолгодо, колониализмын ба расизмын али бүхы түхэл шэнжэнүүдтэ эсэргүү тэмсэлдэ СССР-эй ба Иеменэй һанал нэгэтэй байһаниинь тодорхойлогдобо.

Договорой удха эли тодо: энэ хадаа арадуудай хоорондохи хани барисаан мүн, энэ хадаа эб найрамдалай ба уласхоорондын аюулгүй байдалай, тэрэ тоодо Дүтын Зүүн зүгтэхи аюулгүй байдалай хэрэгэй илан мандахын аша туһада тогтоогдодог харилсаа холбоон мүн. Хэн нэгэнэй аша туһые дайраһан гү, али гурбадахи орондо эсэргүүгээр шэглүүлэгдэһэн нэгэшье дүримэй энээн дотор үгы байһаниинь элитэ.

Господин президент, манай хоорэлдөөнүүдтэ дэлхэйн политикын ехэ ехэ асуудалнуудай шухала һуури ээлһэниинь ойлгосотой.

Хүн түрэлтэндэ тохёолдуулагдажа байһан ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахаһаа бүри шухала зорилго мүнөө байхагүй. Энэ аюул һулаpуулагдажа байна гэжэ юуншье хэлэжэ шадахагүй. Буу зэбсэгүүдые саашадань үрдилдэн бүтээлгые зайсуулхын, сэрэгэй хёмороо зүришэлдөөс һулаpуулхын тула эб найрамдалда дуратай бүхы гүрэнүүдтэ—ехэшье ба багашье — өөһэдһөөнь дулдыдаһан бүхы юумэ хэхээр саг хүрэжэ ерээ.

Иеменэй Араб Республикын ба бусад араб гүрэнүүдэй бүридэлдэнь ородог бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай хүдэлөөн энэ талаар ехэ юумэ хэнэ гэжэ сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэхые хүсэнэб.

Дүтын Зүүн зүгэй районда ехэ бэрхэшээл түбэгүүд тохёолдожо байна. Арба гаран жэлэй хугасаа соо хёмороо зүришэлдөөнүүдэй, доройтон уналгын аюултай байдал эндэ тохёолдоһоор. Энээнэй гол шалтагаан бүгэдэндэ мэдээжэ. Энэ хадаа США-гай ба тэдэнэй «стратегическэ» союзнигай— Израилиин бэелүүлдэг политика болоно.

Дүтын Зүүн зүгые өөһэдынгөө «ажабайдалай аша туһада» зүндөө оруулжа, США зэдэхи оронуудые дарлан мүлжэхэ гэхэ гү, али шэнэ түхэлэй колониализмын байдалда байлгахые оролдоно.

Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула бүхы аргануудые хэрэглэнэ. Зариманиинь ехэ аматай буу сэхэ урдаһаань тулгажа буудана. Нүгөөдыень айлган һүрдөөнэ. Гурбадахинень эдилгэ үгэжэ, өөр тээшээ татахые һэдэнэ.

Гэбэшье шэнэ түхэлэй колонизаторнуудай харата ябуулгануудые эрхэ сүлөө, бэеэ дааһан байдал тээшэ эрмэлзэһэн араб арадуудай хүсэл эрмэлзэл буруу һүргэнэ.

Энэ районой оройдоол нэгэ гүрэн Дүтын Зүүн зүгтэ Вашингтоной эзэрхэн зонхилхо ябадалые дэмжэгшын, шидамай үүргэ дүүргэжэ байнхай. Энэ хадаа Израилиин гүрэн болоно.

Хэрбээ Вашингтоной хараа бодолдо ямар нэгэн хубилалтанууд болобол, тэдэ ходоо Израилиин аша туһада, араб арадуудта зүрюу харша байдагынь яһала ойлгосотой. Израилиин шэнэ правительствын Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалда хандасада ямар нэгэн хубилалта хэхыень харанагүйбди.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал орёо түгшүүрилтэй байһаар. Израилиин эзэрхэг түримхэй һанаашалгануудта, США-гай хархис ябуулгануудта эсэргүүгээр арабуудай хэжэ байһан хүшэр хүндэ тэмсэл араб оронуудай бата нэгэдэлтэй байлга, тэдэнэй жагсаал шухала удха шанартай гэжэ үшөө дахин тэмдэглэдэг байна.

Энээнтэй дашарамдуулан, нимэ юумэн тухай хэлэхые хүсэнэб. Һүүлэй долоон хоногой хугасаа соо бидэ Иеменэй хоёр гүрэнэй—Иеменэй Арадай Демократическа Республикын ба Иеменэй Араб Республикын хүтэлбэрилэгшэдтэй һайн, үнэн сэхэ хөөрэлдөөнүүдые хэһэн байнабди. Эдэ хоёр араб гүрэнэй хоорондохи харилсаанай нэгэ нэгэеэ хүндэлэлгын, хүршэ ёһоной шэнжэтэй байһаниинь бидэнние үнэн зүрхэнһөө баярлуулна.

Советскэ Союз араб арадуудай үнэн сэхэ, найдамтай хани нүхэр юм. Үнэн хэрэгэйнгээ түлөө, бэеэ дааһан ба дулдыданги бэшэ байдалаа сахин хамгаалхын түлөө тэдэнэй тэмсэжэ байдагтань бидэ арабуудай тала баринабди.

Нюуса хөөрэлдөөнүүд, сепаратна үгэсоонүүд бэшэ, харин үнэн зүбөөр гуримшуулгын, хэрэгэй Дүтын Зүүн зүгэй арадуудта амгалан байдал асарха байһандань этигэн найданабди. Советскэ Союзай хүсэлэл оролдолгонууд имагтал имэ гуримшуулгые туйлаха талаар шэглүүлэгдэнхэй байна.

Дүтын Зүүн зүг тушаа уласхоорондын конференци зарлаха гээшэ энэ зорилго шиидхэлгын шухала зам болоно. Тиихэдэ Палестинные сүлөөлхэ эмхиин заабол, адли тэгшэ эрхэтэйгээр хабаадаха байһаниинь элитэ. Уласхоорондын зүгһөө үргэнөөр дэмжэгдэһэн энэ дурадхалда хандаса Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые эбэй ёһоор гуримшуулан шиидхэлгэдэ энэ, тэрэ гүрэнэй ямараар хандадаг байлгын хэмжүүр, бүхы хүсэл эрмэлзэлынь болоно бшуу.

Персидскэ тохойн ба Дундада далайн оршондо эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангаха талаар урда тээнь бидэнэй оруулһан дурадхалнууд гүйсэд хүсэндөө байһаар. Эдэ районуудта гадаадын гүрэнүүдэй далайн, сэрэгэй ябуулгые хизаарлахын, тэндэ гадаадын сэрэгэй баазануудые байгуулхагүйн, ядерна буу зэбсэгүүдые тараан тодхуулхагүйн, эндэ байрладаг оронуудта зүрюугээр хүсэ хэрэглэхэгүйн, тэдэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүйн түлөө бидэ эдэбхитэйгээр тэмсэнэбди.

Эдэ дурадхалнуудые бэелүүлгэ дэлхэйн энэ аюултай районой түгшүүрилые һулаpуулгада, бүхы уласхоорондын байдалые гуримшуулан һайжаруулгада нүлөөлхэ байһаниинь эли ааб даа.

Манай хөөрэлдөөнүүдэй, хани барисаан ба харилсаа холбоон тухай договорто гар табилгын хоёр ороной хоорондохи харилсаас саашадаа али болохоор хүгжөөхэ хэрэгтэ, мүн бүгэдэ нийтын эб найрамдал бэхижүүлгын аша туһада һайнаар нүлөөлхэ байһандань этигэн найдажа байһанаа үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлнэб.

Манай хүндэтэ айлшан Президент Салехай ба манай бүхы йемен ханинарай элүүр энхын түлөө!

Советскэ Союзай ба Иеменэй Араб Республикын хоорондохи хани барисаае, харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхын түлөө!

Дүтын Зүүн зүгтэ, бүхы дэлхэй дээрэ үнэн зүб, бата бэхи эб найрамдал хангахын түлөө!—хундага үргэхые дурадханаб.

* * *

А. А. Салех харюугай үгэ хэлэбэ.

А. А. САЛЕХАЙ хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ нүхэр, Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Константин Устинович Черненко!

Ханинар!

Танай хани барисаата ороной ниислэл хото ерэһэн сагһаа хойшо бидэнние халуун дулаанаар, хүндэмүүшэ ёһоор хүлеэн абаһанай, айхабтар ехэ анхарал гаргаһанай түлөө өөрынгөө ба Иеменэй делегациин үмэнэһөө үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэнэб. Манай гүрэнүүдэй ба арадуудай хоорондохи хани ёһоной холбооной болон нягта харилсаа холбооной үндэр хэмжээн тухай бидэнние угтан абаһан ушар гэршэлнэ.

Хүндэтэ нүхэр!

Ханинар!

Иеменэй ба Советскэ Союзай арадуудые холбодог хани барисаан ба бата харилсаа холбоон 56 жэлэй саада тээ мүндэлһэн гээшэ.

Сентябриин 26-най алдарта революци ба тэрэнэй удаадахи үйлэ хэрэгүүд энэ харилсаа холбоое хүгжөөн бэхижүүлгэдэ туһа нэмэри болоһон, манай оронуудай хоорондохи олон талын харилсаа холбооной шэнэ хараа замуудые нээһэн байха юм.

Сентябриин 26-най революциин һүүлээр 1964 ондо хани барисаан тухай договор баталжа, манай хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэд хани барисаата холбооной бата үндэһэ һуури табиһан юм. Хоёр талын холбооной гол шэглэлнүүд болон арга түхэлнүүд тодорхойлогдоо, харилсаа холбоое саашадань үргэдхэн хүгжөөлгэдэ тус договор туһа нэмэри хээ бэлэй.

Мүнөөдэр манай хани барисаата оронуудай хоорондо хани барисаан ба харилсаа холбоон тухай договорто гар табигдаба. Хамтын шэнэ ехэ туйлалтаар сэдьхэлээ ехээр ханажа байһанаа бидэ баяртайгаар элирхэйлнэбди.

Хүндэтэ нүхэр!

Хүндэтэ ханинар!

1981 ондо танай хани барисаата орондо бидэнэй албанай хэрэгээр ерэһэн ушарые манай оронуудай хоорондохи хоёр талын харилсаа холбооной түүхын шухала шата гэжэ ондо тоолодогбди. Энэ ерэлгымнай һүүлээр манай харилсаа холбоон шууд хүгжөөгдэһэн байна.

Манай экономическа хүгжэлтын түсэбүүдээр хараалагдаһан проектнүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ Советскэ Союзай үүргые үргэдхэхые оролдонобди. Энэ удаа албанай хэрэгээр ерэлгэмнай манай хани барисаата хоёр ороной хоорондохи һайн һайхан харилсаа холбоое хүгжөөлгэдэ шэнэ түлхисэ болохо, йемен-совет хани барисаанай агууехэ байшангые бодхоолгодо бата һуури ба энэ талаар хэгдэһэн шэнэ алхам болохо бээз гэжэ найданабди.

Хүндэтэ нүхэр!

Ханинар!

Сионис байгуулалтын бии боложо, тэдэнэрэй Палестиныи араб газар дайдые булимтаран абаһан сагһаа хойшо Дүтын Зүүн зүгэй район саг үргэлжэ шахардуу байдалтай байна. Израилиин эзэрхэг түримхэй булимтархы политикын эсэстэ энэ райондо тохёолдоһон орёо хүшэр байдал хадаа амгалан тайбан байдал тогтоохо талаар уласхоорондын хүсэлэл оролдолгонуудые Израилиин тоогоогүй, палестин арадай эрхэ сүлөөгөө олоогүй байһан сагта бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалда ба аюулгүй байдалда аюул тохёолдуулха болоно.

Палестин арадай эрхэнүүдэй, тэрэ тоодо тэрэнэй ори ганса хуулита түлөөлэгшэ болохо Палестинные сүлөөлхэ эмхиин хүтэлбэри доро өөрынгөө газар дээрэ бэеэ даанхай гүрэн байгуулха эрхын мэдэрэгдээгүй ба бусаагдаагүй байһан сагта Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан тайбан байдал тогтоогдохогүй, бүгэдэ нийтын эб найрамдалда ба гүрэнүүдэй хоорондохи аюулгүй байдалда саг үргэлжын аюул тохёолдуулһан гуламта зандаа байха гэжэ бидэ хэлбэришэгүйгөөр этигэнэбди.

Бидэ, Иеменэй Араб Республикада араб-израилиин зүришэлдөөе гуримшуулха талаар Советскэ Союзай үүсхэлые энэ райондо амгалан тайбан байдал тогтоохо политическэ замуудай нэгэниинь гэжэ тоолодог байнабди. Юуб гэбэл, Фесэдэхи гүрэнүүдэй толгойлогшонорой 12-дохи нийтэ араб зүблөөнэй шиидхэбэринүүдтэй тэдэ тааралдадаг.

Хүндэтэ нүхэр!

Ханинар!

Дүрбэн жэлһээ үлүү үргэлжэлжэ байһан иран-ирак дайн ирак ба иран арадуудай аша туһада огто таарадаггүй. Энэ дайн болбол тус районда саг үргэлжын шахардуу байдалай эшэ үндэһэн болоно. Тэрээнһээ гадна энэ дайн гадаадын шунахай хүсэнүүдэй зүгһөө элдэб шалтагаар энэ районой дотоодын хэрэгүүдтэ хамаарха эрхэ байдал они болгодог байна.

Энэ дайнда эсэс табиха, хүршэ хоёр оронуудай хоорондохи арсалдаата асуудалнуудые амгалан ёһоор, хемороото хоёр талын хуулита эрхэнүүдые хараада абан, хэлсээнэй гуримаар шиидхэхэ зорилгоор хүсэлэл оролдолгонуудаа арьбадхаха хэрэгтэй.

Энээнтэй хамта Ирагай правительствын жэшээс дахажа, энэ дайе болюулха, ирак ба иран арадуудай шуһа адхалгые зогсоохо талаар шэглүүлэгдэһэн уласхоорондын хүсэлэл оролдолгонуудта бүтэмжэтэйгөөр харюусахые Иранай правительствые бидэ уряалнабди.

Минии хүндэтэ нүхэр Константин Устинович Черненко!

Ханинар!

Тон шухала далайн зам дээрэ суднануудай аюулгүй байдалда аюул тохёолдуулһан, энэ райондохи тогтонижонги байдалые таһалдуулха зорилготойгоор һүүлэй үедэ Улаан далайн оршондо болоһон гэмтэ һүйдхэлтэ ябуулганууд тухай таанад мэдэнэ ёһотойт.

Эдэ гэмтэ ябуулгануудые буруушааха зуураа, Улаан далайн аюулгүй байдалые хангалга эрье шадарай гүрэнүүдэй онсо эрхэ болоно гэжэ бидэ батадхаха байнабди. Улаан далайн оршондохи дайдые эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай зоно байлгахые уряалнабди.

Хүндэтэ нүхэр!

Ханинар!

Иеменэй Араб Республика бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй политика бэелүүлдэг. Энэ политикын гол ёһонуудые хүтэлбэри болгон, саашадааша сэрэгэй холбоонууд болон нэгэдэлнүүдэй, сэрэгэй баазануудые байгуулха политикые буруушааха, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй гүрэнүүдэй хүдэлөөе бэхижүүлхэ ба уласхоорондын оршондо тэрэнэй үүргын ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ зорюулагдаһан бүхы хүсэлэл оролдолгонуудые тэрэ дэмжэхэ юм. Юуб гэбэл, энэ хүдэлөөн уласхоорондын харилсаануудта демократическа эршэ хүсэ оруулдаг, уласхоорондын эб найрамдал болон аюулгүй байдалые сахин хамгаалгада эдэбхитэй туһа нэмэри хэдэг юм. Хүгжэжэ байгаа оронуудай арадуудай хүгжэлтэ дэбжэлтын талаар хүсэлэл оролдолгонуудаа бэелүүлхынь тула гүрэнүүдэй хоорондохи мүнөөнэй экономическа гуримые болон уласхоорондын экономическа харилсаануудай шэнжые хубилгаха зорилготой ябуулгануудые бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй гүрэн байһан туладаа бидэ ехэ харюусалгатайгаар дэмжэхэ байнабди.

Хүндэтэ нүхэр!

Үгынгөө түгэсхэлдэ урин дулаанаар угтаһанайтнай түлөө үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан үшөө дахин хүргэнэб. Манай хани барисаата хоёр ороной хоорондохи хани барисаа ба бата харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ замда бидэнэй албанай хэрэгээр ерэлгэмнай шухала шата болохо бээз гэжэ найдажа байһанаа үшөө дахин элирхэйлхэ байнаб.

Анхаралтайгаар шагнаһанайтнай түлөө баярые хүргэнэб.

* * *

К. У. Черненкын, А. А. Салехай хэлэһэн үгэнүүд анхаралтайгаар шагнагдажа, нэгэнтэ бэшэ альга ташалгаар угтагдаһан байгаа.

Сайлалга хани барисаанай оршон байдалда үнгэрбэ.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ЗАЛУУШУУЛ—МАНАЙ ЕРЭЭД

КПСС-эй Советскэ райкомой ээлжээтэ пленум боложо, «Комсомолые партийна талаар хүтэлбэрилгые саашадань һайжаруулха, залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тэрэнэй үүргэ дээшэлүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн зүбшэл, заабаринуудые бэелүүлхэ талаар районой партийна организациин зорилгонууд» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Тус асуудалаар элидхэл КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь **В. Н. Башкеев** хээ.

— Манай парти түрүүшын үдэрһөө хойшо залуушуулда ехэ анхарал хандуулдаг гээшэ. Энээниень КПСС-эй ЦК-гай тогтоол үшөө дахин гэршэлбэ. Бидэ тус тогтоолой ёһоор бүхы хүдэлмэриеэ шэнжэлжэ, шүүмжэлэн хаража, комсомолые хүтэлбэрилгэ саашадань нарижуулан һайжаруулха ёһотойбди, — гээд нүхэр Башкеев тэмдэглэбэ.

Тус районой комсомолой организаци нилээд ехэ юм. Бүхыдөө 20 мянга гаран гэшүүдтэй. Тэдэнэр комсомолой 140 эхин организацинуудта хубааранa. Һүүлэй жэлнүүдтэ районой комсомолшууд болон залуушуулай эдэбхи хүгжөө, ажал хэрэгүүдынь амжалтатай. Предприятинуудта бүхыдөө 172 комсомол-залуушуулай коллективүүд байгуулагдаад, габшагай һайнаар ажаллажа байнхай. Тэдэнэй диилэнхи олониинь ажалаа бригадна подрядай гуримай ёһоор эрхилдэг болонхой. Эдэ коллективүүдэй хори гараниинь «Коммунис ажалай коллектив» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Комсомолой организацинуудые хүтэлбэрилхэ талаар мүн лэ ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байдаг. Жэшээлхэдэ, энэ жэлэй эхинһээ хойшо 40 гаран партийна организацинууд комсомолой хүдэлмэри зүбшэн хэлсэһэн, тэрэнние һайжаруулха талаар хэмжээнүүдые абаһан байха юм. Энэ талаар шэлэй заводой партийна организаци ехэ хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Эндэ һүүлшын хоёр жэлэй туршада 25 комсомолшууд партиин гэшүүндэ ба гэшүүндэ кандидадуудаар абтаһан байна. Партийна суглаан болон парткомой заседанинууд дээрэ комсомолой комитедэй секретарь Н. Власова хэдэн удаа тоосоһон байха юм. Иимэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ комсомолшуудай туйлаһан амжалтануудые тэмдэглэхэ зуураа бии байһан дутуу дундануудыень зааһан, тэдэнние усадхаха хэмжээнүүдые хараалха эрилтэнүүдые табиһан байна.

Комсомол-залуушуулай коллективүүдые байгуулха, тэдэнэй хүдэлмэри эмхидхэхэ хэрэгтэ горитой анхарал хандуулагдана. Заводой комсомол-залуушуулай 17 коллектив булта түсэбтэ даабаряа амжалтатай дүүргэнэ. Тэдэнэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Малых, Новиков гэгшэдэй бригаданууд эрхимлэнэ. Эдэ бригаданuудай олонхинь бригадна подрядай гуримаар ажалладаг юм.

Тэрэшэлэн «Бурятшвейбыт» нэгэдэлдэ комсомолые партийна талаар хүтэлбэрилхэ хэрэг баһал муу бэшээр табигданхай. Эндэ үнгэргэгдэдэг суглаан бүхэндэ партбюрогой гэшүүд ээлтагүй байлсадаг, зүбшэл, заабари үгэдэг байха юм. Оёдолшод болохоор ерэһэн залуу басагадые баян дүршэлтэй һурган хүмүүжүүлэгшэдтэ даалгажа үгэдэг. Энээнэй аша үрэнь тон ехэ. Тэдэнэр богонихон болзор соо мэргэжэжэ, дүршэл шадабаритай болоно.

Гэхэтэй хамта, энэ асуудал шиидхэхэ талаар горитой дутуу дунданууд бии байна гээд элидхэлшэ тэмдэглээ. Районой зарим предприяти, эмхи зургаануудай партийна организацинууд комсомолой хүдэлмэридэ анхарал хандуулнагүй. Тэдэнэй ябуулдаг хүдэлмэреэр һонирходогшьегүй байха юм. Жэшээлхэдэ, судна бүтээлгын заводто хэдэн һарын туршада ВЛКСМ-эй комитедэй секретарие һунгажа шаданагүй. Ямаршье ударидагшагүй байһан комсомолой организациин хүдэлмэри тухай юун гэжэ хэлэлтэйб. Һүүлэй үедэ тус заводто комсомолой суглааншье үнгэргэгдөөгүй. Эндэ байгуулагдаһан хэдэн комсомол-залуушуулай бригадануудай хоёрынь тарашоо. Энэ хадаа заводой парткомой, цехүүдэй партийна организацинуудай хүдэлмэриин ехэ дутагдал болоно гээд элидхэлшэ шүүмжэлбэ.

Гадна залуу, бэеэ бүхы талаһаань харуулжа шадаһан комсомолшуудые партиин гэшүүндэ кандидадаар абаха асуудал муугаар шиидхэгдэнэ. Тиимэһээ комсомолшуудай дунда партийна нүлөө һула. Энэ хадаа судна бүтээлгын, «Электромашина» заводуудай болон бусадшье партийна организацинуудта хабаатай. Мүн комсомолшуудай дунда политическэ һуралсал муугаар эмхидхэгдэнэ. Олон газарта хайша хэрэгээр, ёһын тэдыдэ үнгэргэгдэнэ. Тиихэдэ олон залуушуул ямаршье һуралсалда хабаадуулагданагүй гээд элидхэлшэ мэдүүлбэ.

Тэрэшэлэн элидхэлшэ комсомолой организацинуудай хүдэлмэридэ бии байһан үшөө олон дутуу дундануудта тогтоһон, тэдэнние усадхаха талаар хэмжээнүүдые абаха эрилтэнүүдые табиһан байна. Мүн партиин ЦК-гай тус тогтоолые партийна организаци бүхэн хүтэлбэри болгохо ёһотой гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Үгэ хэлэлсэлгэдэ хабаадажа, түрүүлэн үгэ абаһан авиапредприятиин парткомой секретарь **А. С. Швецов** иигэжэ хэлэбэ:

— Манай коллектив КПСС-эй ЦК-гай тус тогтоолые тон ехээр һайшааһан байна. Энэ тогтоол партиин залуушуулда хандуулдаг анхаралые үшөө дахин гэршэлбэ. Үнэхөөрөөшье, залуушуул — манай ерээдүй ха юм. Тэдэнние һургаха, коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ гээшэ шухала асуудал болоно. Бидэ тус тогтоолой ёһоор партийна суглаа үнгэргэжэ, комсомолой организацие партийна талаар хүтэлбэрилгые һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалһан байнабди.

Манай комсомолой организацида бүхыдөө 400 гаран гэшүүд тоологдодог. Тэдэмнай комсомолой 12 эхин организацинуудта хубааранхай. Эдэнэймнай 12 секретарьнарай найманиинь коммунист. Комсомолой организациин түсэбүүд һара бүри парткомой заседанинууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, баталагдадаг. Мүн комсомолой эхин организацинуудай секретарьнар хэдэн удаа тоосоһон байха юм. Эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажалладаг комсомол-залуушуулай коллективүүд олон. Жэшээлхэдэ, Бурядай комсомолой 60 жэлэй ойдо зорюулагдажа, олон үүсхэлнүүд дэлгэрээ һэн. Энэ ойн баярай үдэр олон самолёдой экипажууд алмагдаһан түлишээр ажаллаһан байха юм. Гэхэтэй хамта комсомолой хүдэлмэридэ дутуу дунданууд олон. Комсомолой организацинуудта хүдэлдэг коммунистнууд үшөө нүлөөгөө гүйсэд һайнаар үзүүлжэ шаденагүй. Комсомолой полит-һуралсал хангалтагүйгөөр табигданхай.

Телеграфна-телефонно станциин электро-механик **Т. А. Костина** залуу үетэнние хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ онс... хандуулаа. Тус стан... лектив һара бүри... бые үлүүлэн дүүрг... лай бүтээсэ 15 проце... шэлүүлжэ шадаһан... Эндэ гурбан комсо... шуулай бригада б... хай юм. Эдэ коллек... ра бүриингөө түсэ... лэн дүүргэжэ, колле... гоо хүндэтэй болон... техникэ саг болзор... хеэржэ шадаһанай... жэлдэ 200 мянган... алмалта, арьбалалта... байна. Эндэ залуу... хёолшод олон. Тэд... радхалаар олон ш... зохёогдоо. Гэбэшье... эй райкомой зүгһөө... ямаршье туһаламжа... дэнэгүй гээд тэ... Мүн хүн зониие... лаар дутагдалнууд...

— Залуу үетэни... жүүлхэ гээшэ бүгэ... хэрэг болонхой. Би... тудай багшанар, сту... марксистско-ленинск... гүнзэгыгөөр шудалх... мэргэжэлээ һайн м... рээндээ үнэн зүрхэ... ладаг байхаар хүмүү... рилготойбди. Табан... шада түгэс бэлэдхэ... гэжэлтэдые һургажа... гээшэ бэрхэтэй хэрэ... студентнэрэй муу б... радаг байбашье, за... арайхан гэжэ «гурб... сэгнэлтэйгээр һура... ниитын журам эбдэ... дээ ябахагүй, хожомдо... гаргаха ушар бии... комсомолой органи... бүгэдые усадхаха т... жээ дары абанагүй... институдай захирга... тэй. Студентнэрэй... хөөрэлдэхэ, үгэе... сохо тааруу арга ... дүй байна, — гээд... бириин технологич... тудай парткомой ... **О. А. Морозов** мэ...

Удаань үгэ хэлэһэн... эй Советскэ райкомо... тарь **Б. Д. Банзаров**... торгын партийна орг... секретарь **Л. И. Шу**... дэхи юрэнхы эрдэмэй ду... гуулиин парткомой... **В. П. Иванова** болон... луушуулда ямар ана... дуулдаг тухайгаа... партиин ЦК-гай энэ т... амжалтатай бэелүүлх... ямар хэмжээнүүдые аб... һан тухайгаа дэлгэр... хэлэһэн байна.

М. САНД...
манай...

Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаһанай фабрикада И. И. Верхотурова утаһа орёогшоор ажалладаг юм. Тэрэ участогайнгаа коллектив дотор эрхим ажалаараа шалгардаг. Коммунис ажалай ударник Ирина Ивановна баян дүй дүршэлөө залуушуулда дуратайгаар дамжуулан үгэдэг, урагшаа һанаатай эхэнэр юм. Фабрикада дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэ нүхэр Верхотурова һара бүриингөө нормые 140 процент дүүргэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: И. И. Верхотурова.

В. ПЛУТТЫН фото.

Совет орон дотор

БРИГАДА СЭГНЭЛТЭ ҮГЭНЭ

МИНСК. Индустриальна аргаар гэр барилгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй коллектив ээлжээтэ байрын гэр эрхим шанартайгаар ашаглалгада тушаажа, 10 миллионой дабаае дабаба. Белоруссиин ниислэлдэ предприяти эды шэнээн дүрбэлжэн метр гэр байра баряа юм. Гүрэнэй комисси «ойн баярай» гэрые «эрхим» сэгнэлтэтэйгээр тушаан абаба.

— Бидэ хүнүүдэй урдаһаа сэхэ хаража шадахабди, — гэжэ шэмэглэн гоёогшодой комплексно бригадын бригадир И. Зуевич хэлэнэ. Гансал энэ гэр һайнаар баригдаа бэшэ. Манай нэгэдэлэй бариһан гэр байрын 90 шахуу процентнь үндэр сэгнэлтэтэйгээр тушаагдадаг юм.

Шанарай түлөө тэмсэл хүн бүхэнэй хэрэг болонхой. Эндэ хэрэглэгдэдэг бригадна подряд баһал энээндэ шэглүүлэгдэнхэй. Бидэнэй хүн бүхэмнай өөрынгөө хүдэлмэриин түлөө харюусалгатай байха, барилгашанай нэрэ хүндые сахиха зэргэтэй гэжэ «Правда» газетэдэ бэшэгтэйгээр хандаһан гэр барилгын комбинадуудай бригадирнуудые би хүсэд дэмжэхэ байнаб. Энээнгүйгөөр ямаршье экономическа ба эмхидхэлэй хэмжээнүүд, ямаршье техникэ туһалхагүй бшуу. КПСС-эй ЦК-да барилгашадай хандалгые һайшаан дэмжэһэниинь дэмы бэшэ.

Нэгэдэлэй бүхы бригадануудай хахад хубинь ... өөһэдыгөө хинадаг юм... гөө хүдэлмэрие сэг... тэдэнэртэ олгогдонхо... эрхэдэ хүртэхэнь бэл... юм. Энээнэй тулада ... туршада гансал «һай... нэлтэтэйгээр хүдэлх... тэй. Гансал ажалда х... най коэффициентээр б... рин ажалай шанарай ... циентээр хүн бүхэнэй ... мэри сэгнэгдэдэг.

ҮНЭТЭ ТЭЖЭЭЛ ... ҮЙЛЭДБЭРИЛНЭ

КРЕМЕНЧУГ. (Полтав... ласть). Малай үбэлжэл... хээ байхада белогоо... витаминаар баян хол... жээл үйлэдбэрилгын ... завод продукци б... дээшэлүүлнэ.

Тус завод хадаа Укр... тороо эгээл түрүүшын ... биологическа синтезэй ... үйлэдбэри болоно. Эн... хоолдо ородоггүй эүй... белогоор баян шэмэтэй ... үйлэдбэрилдэг. Иимэ ... ци үйлэдбэрилхэдэнь, ... приятидашье, хүдөөгэй ... шадташье ашаг олзото... Эбэртэ бодо малай, г... дай, шубуудай, үнэтэй ... тай ангуудай тэжээлэй ... до тэрэниис нэмэхэдэ ... ашаг шэмые дээшэлүүл... дото тэжээл ехээр ал... га олгодог байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ ашаг... тай зэргэлээд хабса... ба заһабарилагшад ... Заводой дүрбэдэхи, ... ээлжээнэй барилга д... жэ байнхай. Мүнөө ж... рэнэй ашаглалгада ор... хада, предприяти жэлд... мянган тонно шэмэтэ... үйлэдбэрилдэг болохо...

ФИЛАТЕЛИСТНҮҮДЭЙ БҮХЭСОЮЗНА БҮЛГЭМЭЙ СЪЕЗ...

Октябриин 4-дэ Москвада Филателистнүүдэй бүхэсоюзна бүлгэмэй V съезд нээгдэбэ. Ажалшадай суртал бодолой-политическэ хүмүүжүүлгэдэ, тэдэнэрэй сүлөө сагые эмхидхэлгэдэ филателиин арга боломжонуудые бүри хүсэдөөр хэрэглэхэ асуудалнууд съездын делегадуудай гол анхаралда байба.

Манай орон дотор Коммунис партиин болон гүрэнэй дотоодын ба гадаадын политикые филатели эдэбхитэйгээр идхан дэлгэрүүлдэг юм. Гансал тэрээндэ хабаатай арга хэрэгсэлнүүдээр тэрэ совет ёһоной ажабайдал тухай хөөрэдэг, эб найрамдалай ба уласхоорондын харилсаа холбооной түлөө тэмсэлдэ хабаадалсадаг.

Һүүлэй табан жэлдэ Европын, Азиин, Америкын 28 оронуудта, Австралида уласхоорондын выставкэнүүдтэ бүлгэмэй гэшүүдэй хэдэн зуугаад коллекци амжалтатайгаар харуулагдажа. Соведүүдэй ороной түүхэтэй ба мүнөөдэрэй байдалтай, тэрэнэй экономикотой, эрдэм ухаантай, соёл культуратай танилсуулһан байна. Союз дотор эмхидхэгдэһэн выставкэнүүдтэ 100 мянганһаа дээшэ коллекци харуулагдаа һэн. Тэдэнэрэй темын олон янза, гүнзэгы удхатай байлга, һонирхолтой шэмэглэл ВОФ-ой зэргэнүүдтэ шэнэ гэшүүдые хабаадуулгада туһа нэмэри болоһон байгаа. Урдахи съездһээ хойшо үнгэрһэн хугасаада 100 мянга гаран хүн бүлгэмдэ нэмэжэ ороо юм. Тэдэнэй ехэнхи хубинь эдир коллекционернүүд болоно.

Залуушуулда, пионернүүд болон һурагшадта тус бүлгэм онсо анхарал хандуулдаг. Почтын марка хэмжээгээрээ ехэ бэшэ. Гэбэшье тэрэ эдиршүүлэй эрдэм мэдэсые үргэдхэдэг, ерээдүйнгөө мэргэжэлые шэлэхэдэнь туһалдаг байха юм. Маркануудаар хонжоо наймаа хэдэг хүнүүдэй нүлөөндэ үхибүүдэй орохо ушаршье дайралдадаг. Энээн тухай съездэ хабаадагшад баһал хөөрэлдөө. Эдиршүүлэй филателиин һургаха шэглэлые хүгжөөлгэ, пионернүүдэй байшангууд, һургуулинууд, ПТУ-нуудай дэргэдэ клубууд болон кружогуудые шадаал һаа олоор байгуулха хадаа таарамжагүй ябадалнуудтай тэмсэхэ шухала хэмжээн мүн гэжэ делегадууд заагаа. Багшанарай дээдэ һургуулинуудай ниитын мэргэжэлнүүдэй факультедүүдтэ иимэ клубууд болон кружогуудай хүтэлбэрилэгшэдые бэлдэхэ хэрэгтэй. Мүнөө дээрээ оройдоол 40 институт ба техникумдэ филателиин талаар факультативууд эмхидхэгдэнхэй. Теэд үхибүүн бүхэнние хараһаа алдахагүй гэһэн зорилго табигдана бшуу.

Ороной соёлой ... далда Филателистнүүдэй ... гэмэй нэрэ хүндын ү... гажа байһан тухай г... үсөөн бэшэ бари... съезд дээрэ харуулагда... хан дэлгэрүүлгын ба г... лэй хүдэлмэри ябуулда... тын тус эмхидэ таби... эрилтэнүүд баһал д... Эдэ эрилтэнүүдэй хэм... байхын тула бүлгэмэй ... хэхэ зэргэтэй шэнэ з... нуудые съездын деле... хараалһан, зүбшэн ... байна.

* * *

ВОФ-ой V съездын ... гын хүндэлэлдэ дурас... почтово блок, съездын ... жэ байһан Аяншалагшад... бэй байшангай зурагта... катай карточка ба урал... ханай маркатай к... СССР-эй Хэлхээ холбо... министерство барлан г... юм.

(ТАСС-ай ко...

…Р-эй БҮРИДЭЛДЭ ТУВЫН ОРОhООР 40 ЖЭЛЭИ ОИДО

ЭРЭЛТЭ ЗАМ

М. К. МЕНДУМЕ,
Тувын АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ

…октябрь hарын … гайхамшагта үе … хубилалтын шата … Ажалша арадай … тануудай ёhоор, … нүүдээр тэрэ 40 … Россин Федерацида оруулагда… Энэ акт хэзээ нэ… эрхэгүй, дарлаг… дажа байhан ара… дэлдэ шэнэ хууда… ленинскэ нацио… литикын толотомо … hоон, нацинуудай … дыгөө тодорхойл… бэелүүлхэ арга ол-

…хойшо гаталhан да… ойhоо энэ полити… тон шухала удха … hанниинь илангаяа … эрэгдэнэ. Агуу-ехэ … hүүлээр, тэрэнэй … граалнуудай үүргэ … Россин пролета… жэлгээр Тувын үр… ажалшад феодализ… ринуудтэй тэмсэлдэ … Арадай засаг тог… нэр аха дүү рес… дай жэшээгээр со… байгуулжа эхилhэн … эдэ энэ хүндэ хү… зүб харгы замдань … эд болон тарияша… дээрэхи түрүүшын … хидэй эгээл бата … хи нүхэрынь бо-

…байдалай эхиндэ … байhан пред… шухала хэрэгтэй … териалнууд, хүдөө … шинанууд, эдеэ … ом болон ном hу… хүтэл шэлэнүүд … эгдэдэг байгаа. … бэшэгые бии болгоходонь, хүн зоной дунда үзэг бэшэггүйдэлгүйе усадхахадань, индустриин ба мүнөөнэй хүдөө ажахын үндэhэ hуурииe байгуулхадань, совет эрдэмтэд болон багшанар тэдэнэртэ түйлай ехэ туhаламжа үзүүлээ hэн.

Соведүүдэй ороной үнэн зүрхэнэй туhаламжа, социализм байгуулгада тэрэнэй харуулhан зоригжуулхы жэшээ, эгээлэй ажалшан арадай тэрээндэ гүнзэгы сэдьхэлhээ этигэлгэ, мүн олониитын дайсанда — фашизмда эсэргүү хамтын тэмсэл хадаа олон үндэhэ яhатанhаа бүридэдэг совет арадтай хуби заяагаа хэтэдээ холбохо гэhэн хүсэл эрмэлзэл тувынхидэй зүрхэ сэдьхэлдэ түрүүлhэн байгаа.

Мүнөө автономито республикын экономико хадаа ороной ниитэ нэгэн арадай ажахын комплексын таhаршагүй хубинь болоно. Ашагта малтамал шанаржуулгын, элшэ хүсэнэй, нүүрhэнэй, модо болбосоруулгын ба бусад hалбаринууд тэрэнэй индустриин түхэл шарайе тодорхойлно. Совет засагай жэлнүүдтэ промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 70 шахуу дахин ургаа. Гүйсэд оньhожоруулагдаhан совхозууд хүдөө ажахын томо ехэ предприятинууд болоо. Газар тарялангые эрдэм ухаанай үндэhөөр хүгжөөhэнэй, мал ажалые эмхидхэhэнэй ашаар тэдэнэй бүхы продукци горитой ехээр ургаhан байна.

Автомобильна, гол мүрэнэй ба агаарай транспорт илангаяа хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэнэ. Жэшээнь, Совет засагай жэлнүүдтэ газар дээрэхи харгы замуудаар ашаа зөөлгын хэмжээн олон зуугаад дахин дээшэлээ. Мүнөө жолоошод жэл бүри 8 миллионhоо дээшэ тонно ашаа зөөнэ. Ашаа зөөлгын шэнжэнь нилээд хубилhан байха юм. Мүнөө Тува элдэб продукци абахаhаа гадна, асбест болон кобальт, нүүрhэ болон мүнгэнэй уhа, олзоборилгын ажахынуудай продукци, арадай хэрэглэмжын эд бараа Эхэ орондоо ехээр үгэдэг юм.

Табяад жэлэй урда тээ Тувада уншажа гү, али бэшэжэ шадаха хүн тон үсөөн байhан юм гэhэн ушарта этигэхэньшье бэрхэшээлтэй. Мүнөө автономито республикын бүхы хүн зон уншажа, эрдэм hургуулитай болоо. Республикын социалис соёл болбосорол хэмжээлэшэгүйгөөр hалбаран хүгжөө.

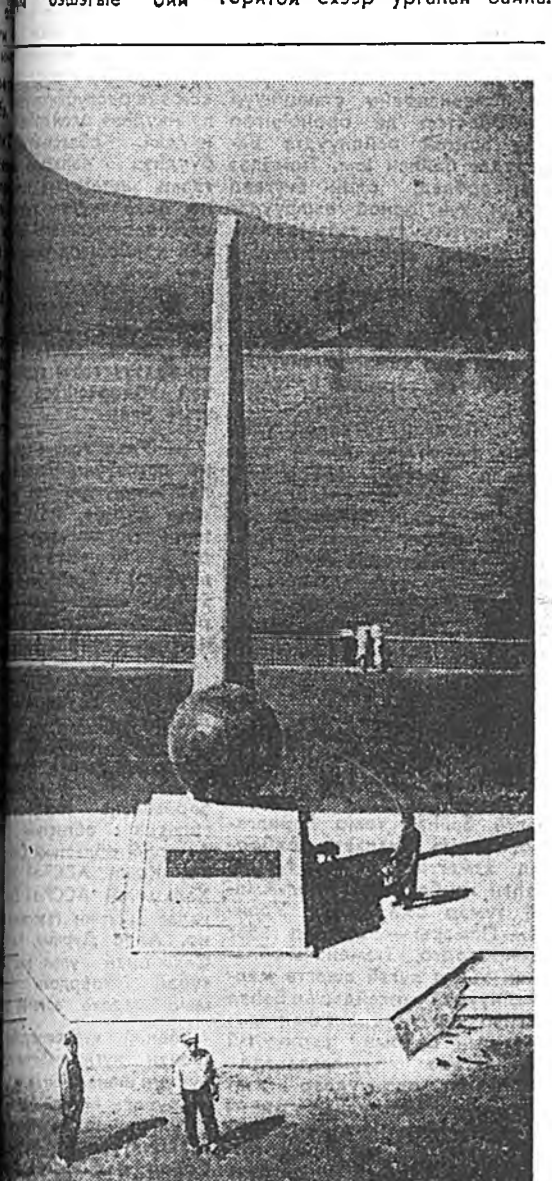
Нютагай уран зохёолшодой, уран зураашадай, композиторнуудай зохёолнууд гансал автономито республика дотор бэшэ, харин холо саагууршье мэдээжэ болонхой. Жэшээнь, С. Токын «Малша хүнэй үгэ» гэhэн ном оло дахин хэблэгдэhэн, манай ороной олон арадуудай хэлэн дээрэ оршуулагдажа барлагдаhан байгаа. Уран зураашад С. Ланзын, И. Салчагай бүтээлнүүд имагтал манай орон дотор бэшэ, харин гадаадын оронуудташье амжалтатайгаар табигдажа харуулагдаhан байха юм. «Саян» ба «Аян» гэжэ дуу, хатарай ансамбльнууд бүхэсоюзна конкурснуудта үндэр сэгнэлтэдэ хүртэhэн байгаа.

Урдандаа үбшэн хүн аргашанда бэеэ үзүүлхын тула хэдэн зуугаад километр зам гаталха ушартай болодог hэн. Зүгөөр мүнөө эгээл багаханшье hуурин тосхондо медицинын хүдэлмэрилэгшэд ажаллана. Больницын оро дэбдихэрэй тоогоор энэ автономито республика гансал Сибирьтэ бэшэ, харин бүхы Россин Федераци дотор түрүү hуури эзэлнэ.

Гэр байра бариха талаар республика горитой амжалтануудые түйлаа. Хото городууд болон hуурин тосхонуудай шарайда болоhон горитой ехэ хубилалтанууд энээн тухай элирхэйлэн гэршэлнэ. Имагтал hүүлэй 20 жэл соо 60 мянга гаран бүлэ шэнэ байрада нүүжэ ороhон байха юм. Ниитын гэр байрын жаса 2 миллион дүрбэлжэн метрhээ дээшэ гаранхай. Тувын ниислэл—Кызыл хото танигдашагүй болотороо жубилаа. Шэнэ хотонууд Ак-Довурак, Шагонар, hуурин тосхонууд Хову-Акса, Чаа-Холь урган бодоhон байна.

Коммунис партиин хүтэлбэри доро, манай ороной арадуудай аха дүү ёhоной эбдэршэгүй бата холбоон дотор тува арад зохёон байгуулхы алдарта зам гаталаа. Ажахын ба соёлой байгуулалтада ехэ амжалтануудые түйлаhанайнгаа түлөө автономито республика Эхэ ороной үндэр дээдын шагналнуудта — Ленинэй ба Арадуудай Хани барисаанай орденуудта хүртэнхэй.

(ТАСС).

…Ази түбынн географическа түб юм.
…ДЭЭРЭ: Кызылдэ Енисей мүрэнэй эрьедэ бод… «Азиин түб» гэhэн хүшөө.
ТАСС-ай фотохронико.

АЖАЛША ЭХЭ-ГЕРОЙ

Хяагтын районой Алтайн совхоздо ажалша бүхэриг хүнүүд олон. Тэдэнэй дунда ажахын хонишодшье оролсодог. З. Г. Эрдынеева совхозой үнинэй хонишон юм. Энэ нүхэрнай жэлhээ жэлдэ түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэдэг, үлүүлдэг, үндэр үрэ дүнгүүдые түйладаг юм. Зоя Гармаевна арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиhээ оролдосотойгоор ажаллана. Харууhалжа байhан хонидынь мүнөө тобир тарган, хонидойнь байра байдал үбэлжэлгэдэ бэлдэгдэнхэй, үбhэ тэжээлшье нөөсэлэгдэнхэй.

Нүхэр Эрдынеева — Эхэ-Герой. Нютаг нугадаа хүндэтэй, ажал хэрэгээрээ өөрыгөө тодоруулhан Зоя Гармаевнагай үхибүүдынь мүн лэ ажалда дуратай, өөhэдынгөө ажабайдалай харгые шэлэнхэй.

Н. ЦЫДЕНЖАПОВ,
Хүдэриин дунда hургуулиин багша.

«БУРЯАД ҮНЭН» газетэдэ бэшэhэнэй hүүлээр

«АНХАРАЛАА hУЛАДУУЛАА»

Байгша оной сентябриин 2-то толилогдоhон иимэ гаршагтай шүүмжэлхы удхатай статья соо хэлэгдэhэн баримтанууд райгүйсэдкомой соёлой таhагай ба соёл болбосоролой районой эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ дайралдаhан байна гэжэ Хурамхаанай арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдхэхы комитедэй түрүүлэгшэ Ю. Д. Ангаев газетын редакцида мэдээсэбэ.

Тус статьягай бэшэгдэhэнэй удаа гүйсэдкомой харюусалгата хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн үнгэргэгдэжэ, тэрээндэ КПСС-эй райкомой секретарь В. И. Будаев, соёлой таhагай хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаhан байна. Районой соёлой эмхинүүдэй хүдэлмэрые hуладхагшадта шанга hануулга хэгдээ.

Нютагай соёлой эмхинүүдэй байрануудые заhабарилха хүдэлмэридэ hомологдоhон 25 мянган түхэригэй 16 мянганиинь ашаглагданхай. hахалиин, Гаарьын, Аргатын, Уланхаанай соёлой байшангууд, Элhэнэй, Хонхиныи, Барханай клубууд, Хурамхаан hууринай үхибүүдэй хүгжэмэй hургуулиин, районой түбэй библиотекын байшангууд заhабарилагдаа.

Үбэлэй хаhада соёлой эмхи зургаануудые саг соонь бэлдэхэ талаар хэмжээнүүд абтаа.

Арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдком соёл болбосоролой эмхи зургаануудые хүтэлбэрилхэ талаар хүдэлмэриеэ hуладуулhанайнь түлөө соёлой таhагые даагша Л. Л. Чимитовтэ шанга hануулга хэhэн, статья соо заагдаhан дутуу дундануудые усадхаха талаар саг дары хэмжээнүүдые абахыень уялгалhан байна.

Цырен-Дондок ХАМАЕВ

АНГИРАЙ ГУНИГ

ПОВЕСТЬhОО ХЭhЭГ

(Түгэсхэл. Эхиниинь октябрийн 10-най номерто).

Арайл хуха hүгнэ сохёогүй, шадалаараа боложо байтарнь, Ёдогон шэлэ хүзүүн дээрэнь хүрэн татаhан үхэрэй шабааhаар буулгажархиба. Палам буугаа алдажа, шууд лэ хажуу тээшээ унан алдаба.

Ёдогон ганса аматай 16 калибрынгаа дробовик абажа үрдиhөөр, арадань байhан мориндоо гүйн ошожо, алаhан ангирааше абангүй тэрьелшэбэ.

Сухалаа бууралгүй, гал дүлэн соогоо ерэhэн Палам hамганайнгаа энээндэ зэмэтэй юумэндэл столоо шаажа байжа ганирсагаахан, үглөөдэртэнь сомон зүблэл дуулгахаар занаhан юм. Удаахан номгоржо ядахадань, Аягмаа:

— Болил даа, Палам. Ёдогониие hургаха бэшэбди, — гээ hэн. Халуун соогоо буруугаар ойлгоhон Палам хэзээ заяанай үнгэрhэн юумые ухашалан, үнэр гутуулхынь яана гээбши?

— Мөөрэсэгөөбэ гүш? Ёhоор эрэ юм hаань, тиихэдэ гартаа оруулаадхиха байгаа ха юмши!..

— Бү үбэштэйрэ! Юугээ хэлээб гэжэ хэлэнэш? Али үбгэрхын зүнэгшни хүдэлдэбэ гү? — гэжэ Аягмаа аргагүйгөөр гомдошобо. — Мүнөө болоhон хойно урданай хүр хоргооhоо тоолоод яахань гээшэб!..

Палам hамганайнгаа сухалдажа, хоолойгоо шанга болтоодхиходо, номгоржо, уушхаржа эхилhэн юм. Яяр яндан Ёдогониие хараажа садаад, үглөөдэрынь дээшэнь мүргэhэншье юумэгүй, дураа гутан нёлбожо, уладаа гэшхэн хаяа бэлэй...

ТОЛГОЙГОО ганзагалhан, барагар шарайтай үбгэнэйнгөө ороод, сайшье мүртэй барижа ууха дурагүй байхадань, hая үнеэгээ hаагаад, шэрэм дээрэ hү хөөрүүлжэ байhан Аягмаа энэ үдэр юунэй болоhые хаанаhаа мэдэхэнь hэм даа. Ангир шубуун үдэ болотор нуга дээрэ hууhанаа, нэгэ харахадань, хайшаашьеб ниидэжэ үгы болошоhоноо, үдэшэлэн тээ баhа бии болоодхёо бшуу. Тиихэдэнь лэ Паламай досоо харанхалhандал боложо, тэбхэр тэнюун шарайнь барыhаар барыжа, дабхаряатанги хүрин нюдэниинь хурсадажа, хангиртаhан хамарайнь нүхэн hарналзажа эхилшоо hэн. hөөргөө эрьехэдээ, алхажа гараhан нүхэ руугаа орондог шарбашаhандал мэдэрэл ерээд, морёороо газаагаашье бууhанаа ойлгоогүй. Мүнөө бүтэнхэй гааhандал шииганахадажа hууна.

Бага юумэнhээ бэлэн хүдэлөөд, сухалдаад орхидоггүй нүхэрөө хаража, гайхан татаhан Аягмаа:

— Юундэ уруу духабши?— гэжэ асууба:

Хэлэхэеэ халаагүй, гансаардаhан ангирые хайрлажа, үхэшэхэеэ hууhан Палам:

— Тэрэ Ёдогониие алаhайб гэжэ hанааб, — гэбэ.

Энэмни ухаагаа төөрижэ байна ха гү гэжэ Аягмаа hэжэглэбэ. Али хяаралдаба, хадаралдаба ха гү? Үбгэн наhан болошоод, юугээ буляалдабаб, али үhөө нэхэлсэбэ гү? Теэд Паламые мууе бодожо, хёроб үнэр гутуулха хүн гэжэ, юрэдөөшье, hанахагүйш.

— Хара зоргондоо хүниие юундэ алаха болобош? — гээд, Аягмаа hү hамаржа байhан шанагаяа стол дээрэ табижа, шагнахаар бэлэн болоод, стул дээрэ hууба.

Хүтагаар хюhуулжа hурашаhан хундан толгойгоо hэжэрэн, зохолhон юумэндэл маажасагаажа, хэды еды сагаалхиhан зээг унагаагаад, холоhоо эхилбэ.

— Бүтэхэгүй зон ябадаг байна даа. Юун гэхэб. Хүнэй hайниинь үхэхэ, муунь үлэхэ. Юрэдөө, яahан холборхой юртэмсэб! Рейганиие алахаш гэжэ буудахадань үхэнэгүй hэн, боохолдойш. Тэрээн шэнги...— Политика тээшэ хөөрөөгөө абаашаад, дала мүрэйнгөө шарха барисагаан, даинда ябаhанаа hанаба. — Яндан Рейганэй тиихэдэ хоёроо аниhан haa, уласхоорондын байдал ондоошье байжа болохо hэн. Хэзээ толгой дээрэмнай атомна бомбо тэhэршэнэ ааб гэжэ дэлхэйн зон дан айгаад, жэрхээд орхихогүй байгаа...

Аягмаа гайхан татаад, харахан нюдээ hэргэг болгожо, ута хүзүүгээ hунаан, үбгэнэйнгөө орёо бодолые таажа ядан, шарайшалха, шагнахаhаа бэшэ юумэн үлбэгүй. Юу хэлэхэ гэhэн аад, үхэлэй тэрэ Рейган хүрэтэр тойруулна гээшэб?.. Уласхоорондын байдалые өөрөө шиидхэжэрхихэ гэhэндэл, хараал табиха. Ошожо-ошожо Ёдогон Рейган хоёрой хоорондо ямар тиимэ сасуулма холбоо байба гээшэб?

Үбгэниинь өөрынгөө сэсэрхэлые барид гээд, сайгаа hоросогооhонойнгоо удаа үргэлжэлүүлнэ.

— Иимэ хүйхэршүүлые дэлхэй яажа даадаг юм ааб даа. Доронь газар сүмэршэхээ яана...

— Юугээл худханаш даа?.. Ойлгоногүйб, — гэжэ Аягмаа тэсэбэрээ hалаба.

— Ёдогониие хэлэжэ байhыем ойлгожо байна бэшэ гүш? — гэжэ урдаhаань жадаар тулгаhандал тулгаад, юундэшьеб, Палам юлыhэн нюдөөр hамгаяа шэрбээдхибэ.— Муу юумэ шадахадаа бэрхэ— муухайл хүн!.. hанана гүбши даа, нёдондо...

— Нёдондо, — гээд Аягмаа үгыень дабтажа, юунэй болоhые, hанахаяа оролдобо, зүрхэсэбэ. — А-а тэрэ ангир дээрэhээ хэрэлдээбди гээ hэнши... тэрэ гү даа...

— Вот! Тэрэ ангирайш эжэлынь бусажа ерээд, мүнөө бархиржа, гэгэжэ, гэншэжэ ябана. Юу хэлэхэб, хамаг доторыемни хуу урбуулжа хаяжархёо...

Аягмаа зөөлэржэ уяршаба. Бэень баригдангүй hалганаад, нюдэн дээгүүрнь уhан мэлмэржэ, бодожо, нүгөө таhалга руугаа орошоо hэн. Ангир шубуунай агсашагүй дуран тухай тэрэ яhала дуулаhан, урданай зоной сагаагаараа алахаяа нүгэлшөөдэгые мэдэхэ байгаа. Үбгэниинь зүб юумэ хэлэнэ,. харааха ёhоороо Ёдогониие хараана. Өөрөө хулганаанай хамарhаа шуhа гаргажа үзөөгүй хүн ха юм. Тиихэдэнь амитаниие хайрлаха сэдьхэлгүй, шулуужашаhан ямар зон байдаг гээшэб? Бурхан зайлуул, гүлмэр залуугай алдуугаар тиихэдэ Ёдогоной жэрбэдээндэ орожо, хадамда гарашоогүймни талаан хубим болоо гү гэжэ наманшалжархихоор болодог...

Үбгэн hамган хоёр бэшэ үгэгүй, өөр өөрынгөө бодолдо эзэлэгдэн, хабарай hүниин харанхыда абяагүйнүүд хэбтээ hэн.

— Ороолон даhаа! — гэжэ шүдэнэйнгөө забhараар хэлэжэрхёод, үбгэниинь hүүжээ урилжа, нүгөө тээшээ хүндөөр эрьебэ.

Паламай нюдэн аняатайшье haa, гансаардаhан ангир шубуунай hужаа дээгүүрэ тойрон түгэншэлэн ниидэхыень, гунигаа багтаажа ядан хашхархые хаража, дуулажа байhандал байба.

Энэнь хэды саг соо юм, ойлгохын аргагүй, удаан даа үргэлжэлhэндэл үзэгдэбэ. Тэрээхэн ангир хайшан гэхэдэжэ амидаржа ябадаг хаб даа, хөөрхы...

* * *

СЭДЬХЭЛ бодолоо хүмэрин, өөр өөрынгөө бодолдо эзэлэгдэжэ, хахад hүниhөө холо үнгэртэр унтажа ядаhан үбгэн hамган хоёрой зэргэ тооной hэрихэдэ, наран дээрэ гаража, hаалгахаяа hанаhан үнеэниинь тугалаа үгылжэ, мөөрэжэ байба. Урдань hуга харайжа бодоодхидог Аягмаагай үндыхэнь хүндэ, шэнээниинь энэ хабарай хараа байса hулэрhэндэл үзэгдэбэ. hамганайнгаа гуталаа үмдэжэ, хубсалжа эхилхэдэ, Палам толгойгоо үндылгөөд, нюдээ онилгонхой:

— Саг харажархил даа,— гэбэ.

Үни хараhан hамганиинь:

— Арбан саг болонхой,— гээд, эбhэлжэ hуняба.—Олон табые толгойдоо худхахадам, оройдоо үргэhэм хүрэжэ үгөөгүй. Шишье баhа унтажа ядана, тэршэлнэ hэн хаш...

Палам яahанааш хэлэбэгүй. Түргөөр морёо барижа ерэхээ хубсалжа оробо. Газаа хүйтэбэр, үнэhэн хүхэ үүлэеэ тэнгэри татажархёод, hэб-hабхан hалхилхадажа байгаа hэн. Палам нюур гараашье угааhан юумэгүй, моридые хорёоhоонь гаргажархихоhоонь түрүүн морёо барижа абахаяа тэодэбэ. Ёдогондо хоронь бусалжа, нойроо hамшахаhаа гадна, дала мүрэйнь шарха шархиржа, хии бараа зүгнэн, амар заяа үзүүлээгүй. Морид гараагүй байжа, зуурандаа хобоодо уhалаад, асаржа тэргэлээд, гэртээ ороходонь, сай болонхой, шараhан үндэгэнэй шаршаганахань дуулдажа, хүчшүүтэhэн тоhоной үнэртэй худхаралдаhан үнэрынь гутажа байба. Хүйтэн уhаар угаалнигта нюураа угааха хоорондоо:

— Эртэ бодоhон — эры дугты юм гэлсэгшэ гүбэ. Яahан айл боложо байнабибди, — гэжэ гэмэрэсэгээбэ. — Иимэ орой ажал тээшээ дугшуулхань — хүнэй нюдэнэй хоромжо...

— Бараг ааб даа. Ходо оройтодог бэшэш,—гэжэ hамганиинь hанаагаа заhахаяа оролдоно.

Хэзээ заяанда үнгэржэ, харгын тооhон болошоhон юумые ухаандаа hэргээhэнээ Аягмаа хэлэхэ, дурдаха дурагүй байба. Харюу үгэнгүй, сүмөөхэн ябажа, бэлдэhэн эдеэгээ стол дээрэ табиба. Хоюулан нам hуужа, hүтэй шара улаан сайгаа уубад.

— Үбэлhөө нааша хөөрэлдэдэг сагнайш дүтэлжэ байна. Нойройнгоо хүрэхэгүйдэ, хажуугаарнь бодохо саг болоно. Яаха зонбибди? Шэнэ жэлээр үхибүүдтээш найдуулжаржархёобди. Хэхэ юм haa, мүнөө эртэ дээрэhээ хони, гахайгаа шахажа эхилхэ хэрэгтэйл даа,— гэжэ үбгэниинь сайлажа дүүргэээд, тамхилхаяа байхадаа асууба.

— Алтан түрөөр яахаш гээ зонбибди даа. Урдань тиигэжэ байжа гүйлдэдэггүй hэн, Мүнөөнэй гурим болоо юм гү, яагаа юм даа, алтан, мүнгэн түрэ гэжэ ябажа, дуулахадаш хаа хаанагүй дэбхэрэлдэдэг болошонхой.

Палам урдаа оруулха дурагүй:

— Саг сагтаа гэжэ бү марта. Үхибүүдэйнгөөш hанаа заhаха ёhотойбди,— гэбэ.

— Үбэл өөрөөл hогтуухаар үгэ алдажа, үхибүүдээ hагсаганууляжархина hэнши.

— Ехэ хүбүүмнай алтан түрыемнай хүүлэхэ зорилготой орожо ерэнэ хамнай. Зүб лэ тиигээ бэшэ гү?— гэжэрхёод, Палам нюдөө ехэ болгон, асуунгяар хараад, харюу дуулаагүйдөө үргэлжэлүүлбэ. — Хэнгүй орхёод, шоройдо булуулхадамнай, бэшэнэй түрэ хаража, атаархажа, шаналжа ябахал! Хожом хойнохиёо хараха юм гүбэ.

Аягмаа хаагдаба хэбэртэй, абяа гарабагүй. Палам аманhаа бааяса утаа гаргаад, энеэдэhээ барижа ядан, хүбхэгэшэн, бүтүүхэн эльгэ хатаад абаба.

— Түрэ дээрэ залуугайхяар шамаяа нэгэ таалахамнишье юутэ гээшэб! Шаб байса тэбэрихэлби!..

— Бү хиирэл даа! Хари hогтоод, аашалжа байбаш гээ, хүн зоной хэлсээн болохобди.

— Түрэл hэн хойноо түрэ бэшэ юм гү? Залуугайхяар байха ёhотойбди, — гэжэ Палам бүри хүхисэгөөнэ.

— Гэ-эш гэжэ даа! Залуугайхяар... hэ!—гэжэ ёгтошолон, hамганиинь уршагад гэбэ.— hархинсаг боложо, haлahанаа мэдэхэгүй, гээ!

— Бай даа, түрэ хүрэжэ ерэг алши даа! Энээниие hануулхал байхаб... Нэгэ эрьеэ урид гаргажа, бэеэ заhажа абахаб. Тиигэжэ ерээд лэ..,— үбгэниинь амаяа бүтүүлэн, нюдэнhөө уhа гаратар hэгшэбэ.

— Нааданаараа холилтогүй. Хүрөө даа, гээ. Дан үлүү гарашабаш!— гээд, хашарhан Аягмаа тугалаа барихаяа газаа гарашаба.

Тэргэдээ hуужа, hужаа руу дугшуулхадань, hалхин түргэдэжэ, хүсэтэйхэнөөр үлеэжэ эхилээд байба. Мууса унтаашье haa, hамгантаяа шог зугаатайгаар хөөрэлдэhэн Паламай голые бажууhан шиилданги зангилаа тайлдажа, уhалууриингаа газар хүрэтэр яажа алтан түрэеэ үнгэргэхэ тушаагаа бодожо ябаа hэн.

Алтан түрэ! Хүнэй наhан соо ганса дахин үнгэргэгдэдэг юумэн. Мүнгэн түрэеэш тэдэнэр хээгүй. Хэбэрынь, hанаанайнгааш оёорто оруулаагүй hэн ха. Теэд алтан түрэ хэдэг шэнэ ёhо заншалай hэргээ hэн хойно, Палам хүнүүдтэй адли тэмдэглэжэрхихээ (ехэ хүбүүниинь hанаа оруулhан юм) хойшо урагшагүй шиидэшоо hэн шуу. Аягмааньшье балай арсаад орхибогүй, саанаа үлүүдэ бодоошье haa, үбгэнөө өөрынхеэрээ болог гэhэндэл, даруухан, тоосолдоо дэлгэнгүй байжа үгэбэ. Юуншье болог, Палам алтан түрэеэ хүхинүүлхээрээл хүхинүүлхэ, түрэл гаралаа, үетэн нүхэдөө, үгы даа, зон айлаа дууhыень уриха, ямаршье залуушуулhаа дутуугүйхэн, шууятай наяраатай, нахигар түрэ хээд хаяжархиха. Энэ наhанайнь hүүлшын түрэ болохо, үхибүүдтэнь дурасхаалшье гээ haa, дурасхаал, жэшээшье гээ haa, жэшээ боложо үгэхэ ха юм. Түрэ үнгэргэжэ, зоноо хүхеэхэ зөөрихэншье өөртэнь бии. Мүнөөдөө хүнэй гар арай хараад орхихогүй, үхибүүдээ хүл дээрэнь гаргажа, хүн болгоо, ашанараа хараа, үлүү гаргажа суглуулhан мүнгөөрөө «Жигули» абажа, газаагаа табяа. Айл бүхэнэй унаатай байхада, Палам юугээрээ дутахаб! Баhал абаа hэмгүбэ. Хэрэгтэй сагай болоходо, машинада hуужа, сүлөөтэйгөөр гүйлгөөд ерэхэдэнь, хэн барихаб? Ашанараа hанабал, hамгаяа абаад, Улаан-Үдэ шууюулшадаг hэн. Хоноод гү, гурба хоноод, сэдьхэлээ хананхай, нютагаа яаран бусадаг. Машинын иимэ эдитэй, хэрэгтэйдэнь Палам олзуурхахаараа олзуурхажа, харгыда ябажа ерээд, шэл шэнги болотор аршадаг, шүрэб боолтыень шангадхадаг hэн.

Энэ болотор hамгандаа өөрынгөө түрэhэн тоонтыеш харуулаагүй. Бэлшэртэ түрэhэнби гэхэhээ бэшэ юумэ хэлээгүй, hамганиинишье тодолжо hураагүй, жэжэ юумэндэл өөhэд хоорондоо тоодог байгаа. Алтан түрынгөө үдэр hамгаяа, түрэhэн үхибүүдээ абажа, хүйhөө хүндүүлhэн тоонтоёо харуулхадань яашахаб! Хүн бүхэн түрэhэн тоонтоёо нангин дурасхаал болгон, сэдьхэлдээ хадагалжа ябадаг ха юм. Гансал гол тоонтоёо булуулhан газарынь намарай hайхан сагай ерэхэдэ, алтан тарягаар долгилон, ажабайдалай мүнхэ үлгын дуу дуулан байдаг лэ!

Алтан түрэтэй холбоотой али олон юумэ толгойдоо буйлуулhаар, Палам уhалууриингаа газар дээрэ хүрэжэ ерэhэнээшье мэдэбэгүй. Мориниинь үсэгэлдэрэйнгөө тогтоhон, эдеэлhэн газартаа хүрэжэ ерээд, амыень таталта залаатагүй зогсошобо. Хүнэй ухаан бодол гээшэ жэгтэйл даа. Хэр холын үнгэрhэн юумэ hануулха, ерээдүйдэ дүтэлүүлэн асарха, заримандаа сагайшье ошоhые ойлгуулхаа болишохо.

Хахад үдэр болотор шэнэ hубагаар уhаяа тараажа табаяад, тэргынгээ ойро сайгаа шанажа уудаг гуримаараа сайлахаяа, хуурай hургааг сабшажа, галаа түлижэ байтарнь, морёо унаhан Ёдогон бии болоодхибо...

• ТАСС • АПН •
ХИЛЫН СААНАhАА

…АШАНХИ ХҮГЖЭЛТЭ ДЭБЖЭЛТЫЕ ХАНГАХА

…хинагшадай Моск… болоhон бүхэсоюзна … дээрэ КПСС-эй ЦК… Генеральна секретарь, …эй Верховно Соведэй …иумэй Түрүүлэгшэ … Черненкын хэлэhэн …ласхоорондын олониин… анхарал татажа, hонир… хэжэ байhаар. Гүрэ… общественын хэрэгүү… хүтэлбэрилэгдэ олониин… …хитэйгээр хабаадуул… …лай Ленинэй hургаал … Советскэ Союзай … партиин, тэрэнэй … Центральна hомитет батаар, … сэхээр бэелүүлжэ байн… гадаадын олониитэ… …лэсэлнүүдые дэлгэ… …н тараадаг хэрэгсэл… …тэмдэглэнэ. …гжэлтэ түгэс социализмын шатада ороходоо, Советскэ Союз социалис байгуулалтада урагшаа ехэ дабшалта хээ гэжэ Чехословакиин **«Руде право»** газетэ бэшэнэ. Энэ талаар арадай хиналта hэлгэшэгүй үүргэ дүүргэнэ. Арадай хиналтын хүгжэлтэ, социалис демократиие гүнзэгыруулгэ таhаршагүй холбоотой юм. СССР-тэ арадай хиналта хадаа ажалшадай ниитын хиналтатай, гүрэнэй хиналтын таараалдан зохилдодог гурим болоно.

Материальна ба оюун ухаан бодолой хүсэндэ түшэглэхэдөө, совет эрдэм, техникын, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, арад зоной ажабайдалай материальна ба соёлой хэмжээнэй шэнэ хүгжэлтэ дэбжэлтые хангахын тула КПСС болон Совет гүрэн бүхы хүсэлэл оролдолгонуудаа промышленностиин, хүдөө ажахын, транспортын ба барилгын бүхы hалбаринуудые али болохоор хүгжөөлгэдэ, үйлэдбэриие эршэдхэлгэдэ зорюулна гэжэ Болгариин **«Работническо дело»** газетэ батална.

Совет хүтэлбэрилэгшын хэлэhэн үгэ арадай хинагшадай саашанхи хүдэлмэридэ hайнаар нүлөөлхэhөө гадна, Советскэ Союзай экономикын бүхы хүгжэлтэдэ горитой үүргэ дүүргэхэ байна гэжэ Болгариин **«Земеделско знаме»** газетэ тэмдэглэнэ.

Советскэ Союз арадай ажахые хүгжөөхэ талаар ехэ амжалтануудые түйлаа гэжэ Венгриин **«Непсабадшаг»** газетэ бэшэнэ. КПСС-эй ба совет арадай зохёон байгуулха асари ехэ ажалаар бэлдэгдэhэн ехэ хубилалтанууд тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Арадай хиналта хадаа ниитэ-партиина, ниитэ гүрэнэй хэрэгэй шухала участок болоно, тэрээндэ үдэр бүриин туhаламжа үзүүлхэ гээшэ харюусалгатай зорилгонуудаймнай нэгэниинь болоно гэжэ КПСС, Совет гүрэн тоолоно гэжэ **«Монголой радио»** дамжуулна.

Кубын телевидени, Югославиин **«Политика»**, Франциин **«Юманите»**, Баруун Германиин **«Штутгартер Цантунг»**, Японой **«Асахи»**, Ливанай **«Ан-Нида»** газетэнүүд К. У. Черненкын хэлэhэн үгые дэлгэрэнгыгээр тайлбарилан шэнжэлбэ.

МҮНӨӨ ҮЕЫН ГОЛ ЗОРИЛГОНУУД

…НЬЮ-ЙОРК. Буу зэбсэ… …гые бүтээн гаргалгые бо… …лын, ядерна хёмороо зэ… …эдөө зайсуулхын түлөө … хадаа манай үе са… …гол зорилгонууд байhаар. …лэлнүүдтэ хабаададаг… …хүдэлөөнэй оронуудай …дэлын хэрэгүүдэй мини… …трнүүдэй хабаадалгатай… … октябриин 1-hээ 5 бо… … Нью-Йоркдо үнгэрhэн заседани дээрэ баталагдан абтаhан түгэсхэлэй коммюнике дотор иимэ тобшолол хэгдэнэ.

Имагтал буу зэбсэгүүдые, нэн түрүүн ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүгэдэ ниитээрээ бүрин хүсэдөөр хураhанай ашаар лэ эб найрамдал, аюулгүй байдал хангагдаха аргатай байна. Ядерна буу зэбсэгүүдые хэрэглэлгые хорихо гээшэ энэ талаар түрүүшын алхам болохо ёhотой гэжэ бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронууд тэмдэглээ. Замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зайсуулан сарахын тула хойшолуулашагүй хэмжээнүүдые абаха шухала гэжэ заседанида хабаадагшад мэдүүлбэ.

США түрүүтэй баруунай оронуудай бэелүүлдэг политикаhаа үндэhэлэн, уласхоорондын байдалай улам орёо түгшүүрилтэй болоhондо hанаагаа зобожо байhанаа бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөнэй гэшүүн оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд тэмдэглэлээ. Дүтын Зүүн зүгтэхи, Африкын урда хубидахи, Дундада далай дээрэхи, мүн бусад районуудтахи байдал шахардуу шанга байhаар.

БОЛГАР-СОВЕТ ХАНИ БАРИСААНАЙ ҮДЭРНҮҮД

СОФИ. Болгарида Социалис революциин илаhаар 40 жэлэй ойдо, Агуу-ехэ Октябриин Социалис Революциин 67 жэлэй ойдо зорюулагдаhан болгар-совет хани барисаанай үдэрнүүд эндэ эхилбэ. БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков болон ороной партиина ба гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд үдэрнүүдые нээлгын баяр ёhололдо хабаадаба. Совет арадтай эбдэршэгүй бата хани барисаатай байhаараа болгар арад омогорходог юм. Советскэ Союзай үдэрнүүдые Болгарида үнгэргэлгэ энэ хани барисаае бэхижүүлгэдэ үшөө нэгэ ехэ хубита болохо байна гэжэ БСД-гэй бүгэдэ арадай комитедэй түрүүлэгшэ Н. Папазов баяр ёhолол дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

РСФСР-эй делегаци болгар-совет хани барисаанай үдэрнүүдтэ хабаадана. hарын турша соо Софида, ороной бусад хото городуудта Болгариин олон мянган хүн зон совет элитэ ехэ зохеохы коллективүүдэй, тэрэ тоодо СССР-эй камерна оркестрэй, гүрэнэй академическэ ород арадай хоорой капеллын, Доной хасагуудай дуу, хатарай ансамблиин искусстватай танилсаха байна. «Совет Росси» гэhэн выставкэ ниислэл хотын «Универсиада» гэжэ зал соо нээгдэхэ юм.

ПНР-эй МВД-гэй МЭДҮҮЛГЭ

ВАРШАВА. 1944—1982 онуудта Польшын контрразведкын органууд 2140 шпиониие элирүүлээ гэжэ ПНР-эй МВД-гэй түлөөлэгшэ Польшын журналистнуудта Варшавада мэдээсэбэ. Тэдэнэй 714-ниинь—американ, 431—англи, 219-ниинь — француз, 206-ниинь—Баруун Германиин тагнуулда хүдэлдэг байгаа бшуу. 1984 оной түрүүшын хахадта Польшодохи стратегическэ обороно түхеэрэлгэнүүдээр НАТО-гай тусхаи албан 340 дахин hонирхоhон байгаа. «Лето-84», «Запад-84» гэжэ hуралсалай үнгэргэгдэhэн ороной районууд худар нэбтэрэн орохые дипломадууд-тагнуулшад hэдээ. Байгша оной май hарада ПНР-тэ эсэргүү тагнуулай ябуулганууды хэдэг байhан США-гай ба Великобританиин дипломадууд баригдаhан байгаа.

НИКАРАГУАДА АЮУЛ ТОХЁОЛДУУЛНА

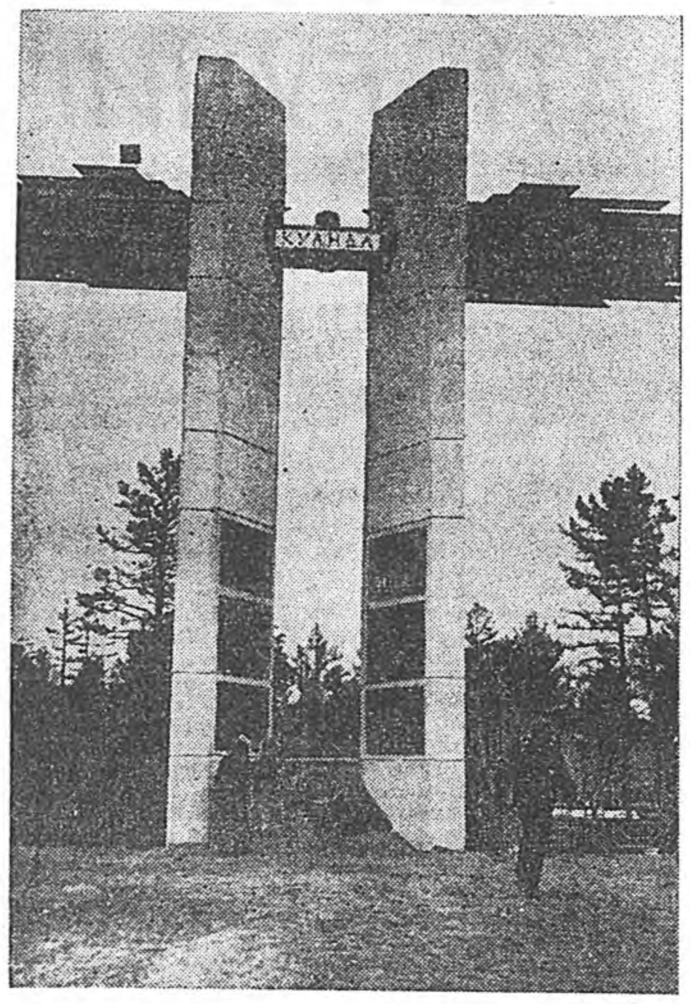
НЬЮ-ЙОРК. Американ сэрэгүүд Никарагуагай Республикада ехэ аюул тохёолдуулжа байна. США-гай засагаархидай тусхай түлөөлэгшэдэй баримтануудта үндэhэлэн, Американ «Ньюсуик» журналай мэдээсэhэнэй [illegible], Рейганэй захиргаан энэ орондо дайгаар добтолхо тодорхой түсэбүүдые нюусаар зохёогоо. Тусхайлбал, Никарагуагай аэродромуудта, сэрэгэй түхеэрэлгэнүүдтэ добтолхые хараална.

Никарагуагай революциие дараха зорилготой байhанаа Вашингтон нюунагүй. США эдэ түсэбүүдээ бэелүүлхэ гээшэ гү?—гэhэн журналай корреспондентын асуудалда эдэ түлөөлэгшэдэй нэгэниинь убайгүйгөөр ингэжэ харюусаба: «Энэмнай юрын асуудал юм, «бэелүүлхэбди» гэжэ харюу үгэхэ байнабди».

ШУХАЛА ДОКУМЕНТ

НЬЮ-ЙОРК. 24 ороной, тэрэ тоодо Советскэ Союзай үүсхэлээр «Атомна радиациин үзүүлдэг нүлөөн» тухай тогтоолой проект ООН-ой Генеральна Ассамблейн тусхай политическэ комитедэй үзэмжэдэ табигдаа. Хүнэй бэедэ радиациин ямараар нүлөөлдэг байhые саг үргэлжэ шэнжэлхэ шухала гэжэ документ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Байгаалиин зүйлнүүдэй атомна радиаци, атомна электростанциие хэрэглэлгын дүнгүүд, ядерна материалнуудые зөөлгэдэ тохёолдоhон аюул хадаа энэ асуудалай гол зүйлнүүд болоно гэжэ Польшын түлөөлэгшэ комитедэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Ядерна буу зэбсэгүүдые туршалга ехэ аюул тохёолдуулна. Атомна элшэ хүсэнэй радиациин асуудалнуудаар тогтоогдоhон уласхоорондын харилсаан ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха талаар шэглүүлэгдэhэн ашаг үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые абаха ёhотой. СССР болон Варшавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүдэй дурадхалнуудые бэелүүлгэ ядерна буу зэбсэгүүдые тараалгахагүй байгаа.

ФОТОРЕПОРТАЖ

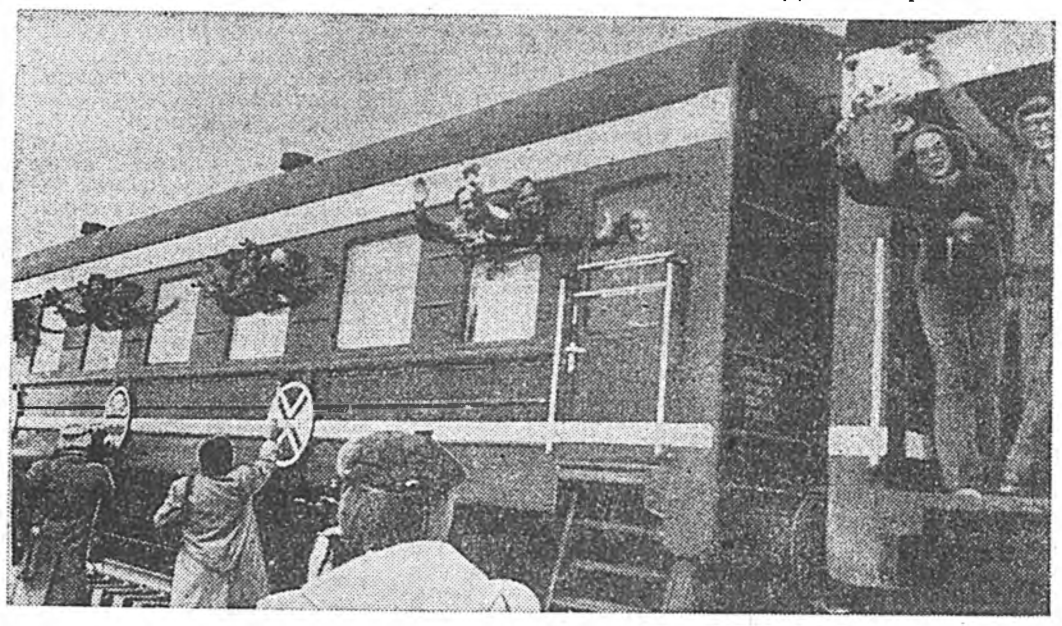
Октябрь һарын 11-дэ үглөөнэй 8 часта сэлмэг, баруун зүгһөө һэбшээлнэ. Шэтын областиин Каларска районой Куанда гэжэ шэнэ станци дээрэ хүн зон олон. Һүр жабхаланта хүгжэм доро Усть-Кут—Куанда, Амар—Куанда, Беркатит—Куанда, Тында—Куанда гэһэн поезднууд ерэжэ, хүндэтэ айлшад олооროо бууна. Арбан жэлэй туршада үдэр һүниие, үбэл зуниие илгангүй хүдэлжэ, ажалай гайхамшаг баатаршалга харуулһан хүбүүд, басагад вагонуудһаа буужа, хөөрэлдэнэ, дуулалдана.

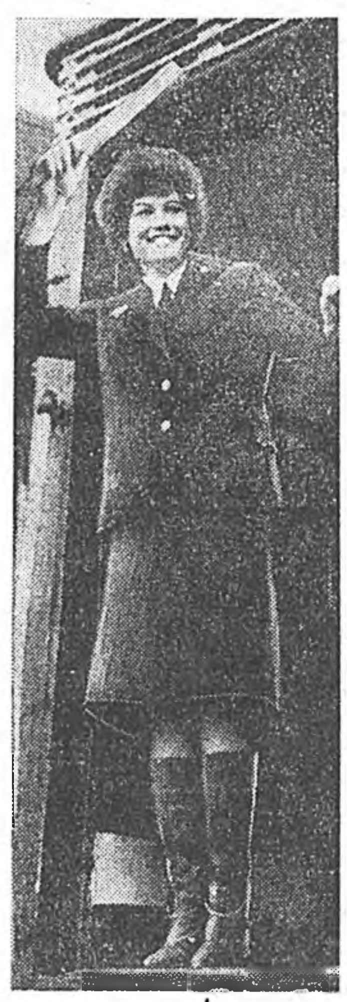
Хүгжэмэй зэдэлээн доро «БАМ-ай һүүлшын «алтан рельс» табихаар бэлэн болонхойбди» гээд А. Бондарь И. Варшавский хоёрой бригадын гэшүүд СССР-эй транспортна барилгын министрэй орлогшо, «ГлавБАМстройн» начальник В. К. Мохортовто мэдээсэнэ.

Түмэр харгын вокзалай тээ саанахана түүхэдэ үйлэ хэрэгэй һүлдэ—дурасхаалай стеллэ харагдана, тэрээн дээрэ алтан үзэгүүдээр «Куанда» гэжэ бэшэгдэнхэй.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Дурасхаалай стеллэ. 2. Усть-Кут—Куанда гэһэн поезд. 3. Түрүүшын поездын кондуктор Тамара Беблова.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

ЭРДЭМТЭНЭЙ АМЖА[...]

Буряадай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ ба[...] институдай буряад хэлэ, бэшэгэй таһагта баяр[...] сэл ерэбэ. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй [...] аттестационно дээдын комиссиин шиидхэбэре[...] федрын багша Э. Р. Раднаевта профессорэй [...] баталагдаба.

Буряад хэлэ, бэшэг олон удаан жэл соо [...] гөөр шэнжэлһэнэй түлөө багша, эрдэмтэн дээдын [...] тестаци гараа бшуу. Э. Р. Раднаев — эрдэм[...] гын гуша шахуу хүдэлмэриин автор, тэрэ тоодо [...] монографи, брошюра ба 5-дахи классуудай һур[...] үзэхэ буряад литературын учебник зохёон бэ[...] на.

Э. Р. Раднаев зохёохы бүхы ажал ябуулга[...] арадай хэлэ бэшэг, литература шэнжэлгэдэ [...] юм. Буряадай багшанарай институт дүүргэһэ[...] мэдээжэ эрдэмтэн Т. А. Бертагаевай хүтэлбэри до[...] рантура гараа һэн. 1957 ондо эрдэмэй кандида[...] зэргэтэй болоо.

1980 ондо СССР-эй АН-ай национальна һ[...] нуудай эрдэм шэнжэлгын институдай эрдэмтэ [...] рэ тэрэ диссертаци хамгаалжа, педагогикын эр[...] торой нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн.

Эрдэмтэдэй зохёохы түсэбүүд ехэ. Мүнөө [...] монографи хэблэлдэ бэлдэнхэй, Эрхүү хотын [...] рай институдай хэблэлээр тэрэнээ гаргуулха [...] Раднаев — Буряадай багшанарай институдай [...] профессор мүн.

И. ЗЕЛ[...]

ХҮН БА байгаали

ГОЛ ТОБШОЛОЛ

Байгалай үмэнэхи газар, Саяанай мундарганууд, гүн шэдхэтэ тайга, заха хизааргүй тала—эдэ бүгэдэ өөһэдын ехэ, бага «эзэдтэй». Тайгын эзэн—баабгай, буга һогоон, һолонго, жэрхи, тарбаган болон томо хүдүүһээ эхилээд, хүхэ буха хүрэтэр «манай бишыхан дүүнэр» гэжэ уран зохёолшын нэрлэһэниинь, эдэниие өөрсэ янзаар хөөршөөһэниинь зүйтэй бэшэ аал?

Буряадай газар дээрэ хоёр заповедник, 30 гаран заказник бии гэжэ мэдээжэ. Агнуури — олзоборилгын 17 ажахы, республикын 18500 ангуушан байгаалиин ехэ баялигые эзэн ёһоор ашаглахые эрмэлзэхэ ёһотой.

Агналга-олзоборилгын ажахын управлениин госохотнадзорой албанай охотоведүүд болон егерьнүүд һая үнгэрһэн семинар дээрэ эгээл энээн тухай хөөрэлдөө ябуулаа бэлэй.

— Үбэлэй агналга-олзоборилгын хаһын эхилхын урда байгаалиин хэшэгые зүбөөр хэрэглэлгэ тухай хөөрэлдөөн эгээл шухала, — гээд, ан амитадые буридхэлдэ абаха, олошоруулха, хамгаалха талаар таһагай начальник Р. Г. Балдаев үгэеэ эхилээ һэн.

Агналгын инспекциин хүдэлмэрилэгшэдэй эрхэ уялганууд тухай, ой тайга соо хуули буса ябадал гаргагшадтай яагаад тэмсэхэ тухай һанамжануудаа андалдаан болоо. Республикын прокуророй орлогшо В. С. Цыганков, Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын ниитын гурим сахилгын таһагай хүдэлмэрилэгшэ В. М. Батуев гэгшэд энэ асуудалаар үгэ хэлэһэн байна.

Агналга-олзоборилгын ажахын управлениин таһагай ахалагша охотовед Б. Т. Носков биотехническэ болон ажахын удха шанартай хэмжээ ябуулгануудые яажа үнгэргэхэ тухай хөөрөө. Гүрэнэй заказнигуудта, олзоборилгын ажахынуудта, бусадшье олон участогуудта, агналгын инспекторнүүдэй, егерьнүүдэй, тэдэнэй ниитын туһалагшадай мүнсөө үедэ хойшолуулангүй хэхэ хүдэлмэри тухай тодорхой заабаринуудые үгэһэниинь сэнтэй.

Ангуушадай республиканска бүлгэмэй түрүүлэгшын орлогшо Ю. О. Мункоев үбэлэй харюусалгата хаһада охотоведүүдэй, егерьнүүдэй онсо шэглэлтэй зорилгонуудые зааһан байна.

Ан амитадые хамгаалха, агнууриин хэрэг зүбөөр эрхилхэ тухай РСФСР-эй Хуулиин эрилтэнүүдтэй зохилдуулан, оршон тойронхи байгаалиин баялигые ашаглалгада хабаададаг хүн бүхэн залуу үетэнэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха ёһотой гэһэн гол тобшолол семинарай үедэ хэгдээ.

С. ТЮЛЮКИН.

ҺУРАЛСАЛАЙ ЗҮРГЭНҮҮД

Дүрбэн жэлэй саана эдир натуралистнуудай республиканска станциин байгаали хамгаалгын кружогто һурагшадые оршон тойронхи ой модон, саад ургуулга, ургамал ногоо, шубуу шонхор тухай юрэнхы мэдэсэтэй болгохоор тусхай һуралсалай зүргэнүүд нээгдэһэн юм. Энэ үе соо олон тоото зүргэнүүдээр үхибүүд экскурсинуудта гараа. 3 километр утатай иимэ хэдэн ондоо зүргэнүүдээр һурагшад 2 часай туршада ябадаг болонхой.

Эдир саад ургуулагшадай кружогойхид (хүтэлбэрилэгшэнь Л. А. Кустова) өөһэдынгөө ябадаг зүргые «Тэрэнги» гэжэ нэрлэнхэй. Энэ зүргэ 2,5 километр утатай. Дээдэ Онгостойн голоор гараад, Буряадай үрэ-жэмэстэ станцида түгэсэдэг юм. 50 гаран юннадууд энээгүүр бодото байгаалитай харилсажа, арюухан агаараарнь амилжа сэнгэдэг, мэдэсэтэй болодог заншалтай.

Байгаали хамгаалгын кружогто 90 шахуу һурагшад ябадаг. Мүнөө эдэнэр станци шадархи газарта өөһэдын 4 зүргэ гарганхай.

Эдир зүгы үсхэбэрилэгшэдэй кружогойхид (хүтэлбэрилэгшэнь А. Н. Анкудинов) зүгын тоһо үгэдэг ургамалтай газарнуудаар ябажа, гербарий суглуулдаг заншалтай. 30 эдиршүүд хабар-намарай үедэ зүргаа дахин энээгүүр аяншалхадаа, хэшээлнүүдэйнгээ үедэ хэрэгтэй ургамал сэсэг элбэгээр суглуулһан юм.

Ф. Я. Семенниковагай хүтэлбэрилдэг эдир ботанигууд өөһэдынгөө шэлэһэн зүргэдэ «Нарһан» гэжэ нэрэ үгөө һэн. Дала гаран һурагшад эндэ хабаададаг.

Эдир зоологуудшье бусадһаа дутадаггүй. Экскурсинуудта гаража, шубуудай амидарал тухай ажаглалтануудые хэдэг, дэбтэр соогоо бэшэжэ абадаг.

Үнгэрһэн зун һургуулинуудай биологууд — гуша гаран хүн ерэжэ, һуралсалай зүргэнүүдые гаргахаар дүй дүршэлтэймнай танилсаа һэн. Ногоорүүлгада хэрэглэгдэдэг һөөг, модо хараа, мойһоной питомнигой хойноһоо үхибүүдэй яажа харууһалдаг тухай мэдэжэ абаа.

Үнгэрһэн һарада техническэ мэргэжэл олгодог городой болон хүдөөгэй училищинуудай химиин 40 багша, эдэ зүргэнүүдтэй танилсахаяа ерээ һэн. Гадна Түнхэнэй, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын районуудай зарим һургуулинуудта биологуудтай зүблөөн эмхидхэгдээ.

Республикын һургуулинуудай дэргэдэхи эрхим лесничествэнүүдтэ энээн тушаа зүбшэл, заабари үгэһэн бэшэгүүд эльгээгдээ.

М. БУЛДАКОВ,
эдир натуралистнуудай республиканска станциин методист.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» октябриин 6-да үнгэргэгдэһэн 40-дэхи тираж.

«49-һөө 6-ень тааха». 6—дзюдогоор барилдаан, 10—уһан дээрэ бүмбэгөөр наадалга, 21—тамаралга, 27—һур харбалга, 45—столой теннис, 47—туризм.

«36-һаа 5-ень тааха». 3—бобслей, 13 — хадаһаа санаар һолжоролгын спорт, 15—байдарка ба каноэгээр һэлюурдэлгэ, 19—санын урилдаан, 22—уһа руу һүрэлгэ.

(ТАСС).

ТҮРҮҮШЫН БАГША

Минии түрүүшын багша Дугарова Дулмасу Дугаровна 1929 ондо Нарин-Заган гэжэ нютагта түрэһэн юм. Шэбэртынгээ долоон жэлэй һургуулиие 1944 ондо дүүргээд, Улаан-Үдын багшанарай училищида һуража байтарнь, багшанар хэрэгтэй болоод, Бэшүүрэй аймагай Амгаланта нютагай һургуулиие даагшаар эльгээгдэхэдэнь, би тэрээндэ анхан «А» үзэг заалгаха аза талаантай байшооб. 1946 — 1948 онуудта Гушадай эхин һургуулиие даагшаар хүдэлөө. Тэндээ 1950 оной июнь болотор хүдэлөөд, түрэл һургуулидаа ерэжэ, наһанайнгаа амаралтада гаратараа, нютагайнгаа үхибүүдые коммунис ёһо гуримаар, Эхэ орондоо дуратай, үнэн сэхэ, арад зондоо алдартай, ажал хүдэлмэридөө амжалтатай, аялдар илдам зантай ябахаар һурган хүмүүжүүлжэ ябаһан багша мүн. Энэ багшын зааһан үхибүүд Буряад ороноо суурхуулжа ябана гэхэдэ болохо байна. Түрүүшынь һурагшад сооһоо багшанаршье гараа, Нэрлэбэл, Галина Раднаевна Данзанова, Цырма Цыдыповна Цыдемпилова, Зинаида Чимитдоржиевна Гомбоева, Цырендондок Цыдыпович Шоймполов, Ирина Галсановна Дыршикова болон бусад. Тиихэдэ ВЛКСМ-эй Баунтын райкомой нэгэдэхи секретарь Амгалан Дармаевич Дармаев, Бэшүүрэй совхозой комсомолой комитедэй секретарь Дарима Цыдыпова, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд Бато Шоймполович Цыбенов, Аюр Доржиевич Гомбоев, Константин Цыренович Бадмаев, эрхим хүдэлмэришэдшье хожомойнь шабинарай дунда нэрлэгдэхэ. Цыбенов Олег Алексеевич—автомашинын түрүү жолоошон, сомоной Соведэй депутат. Баранинень тооложо барашагүй. Энэ багшамнай өөрөө 6 үхибүүтэй: 3 хүбүүн, 3 басаган. Ухаан бодолойнгоо дээжые, бүхы шадабариа ажалдаа үгэжэ шадаад, өөрынгөө үхибүүдые һайнаар һургажа, «хүлыень дүрөөдэ, гарыень ганзагада хүргөө», гэр бүлын гоёолто—илдам налгай нүхэр байха гээшэ заа хэрэг бэшэ гэжэ һанадагби. Үхибүүд гээшэ гэр бүлын шэюр шарай гэжэ үнэн байна даа.

Ехэ Баяр хүбүүниинь Москвада хүдөө ажахын инженернүүдэй институт дүүргээд, һүүлдэнь Ташкентдэ һураад, мүнөө Гусиноозерск городто хүдэлнэ. Светлана Булатовна бэринь—арадай гэгээрэлэй таһагай инспектор. Алдар хүбүүниинь республикын математическа олимпиадада түрүү һуури эзэлжэ, Новосибирск хотодо физико-математическа һургуули дүүргээд, тэндээл университедтэ һураа. Мүнөө Улаан-Үдын технологическа институтда багшалжа байна. Сэсэг бэринь баһал Новосибирскын университет дүүргэһэн, химик юм. Аюр хүбүүниинь Улаан-Үдын хүдөө ажахын институдые улаан дипломтойгоор дүүргээд, түрэл совхоздоо ахамад агрономоор хүдэлдэг. Гэлэгмаа бэринь—бухгалтер. Дарима басаганиинь Новосибирскдэ арадай ажахын институт дүүргээд, Улаан-Үдэдэ ажаллана, Валера хүрьгэниинь — аспирант. Марина Новосибирскын худалдаа наймаанай институт дүүргээд, Хэрэндэ товароведээр, хүрьгэниинь Эрхүүгэй юридическэ һургуулида һурана. Лариса басаганиинь Шэбэртынгээ һургуулиин 10-дахи классай бэрхэ һурагшадай нэгэн. Доржо Дылгырович нүхэрынь совхозой директорэй орлогшоор удаан саг соо хүдэлнэ.

Дулмасу Дугаровна дайнай хатуу шанга сагта хүдэлжэ эхилһэн байна. Тэрэ үедэ һургуули мүнөөнэйхи шэнги дулаан, һаруул, гоё байгаагүй. Заахан, хүйтэн элдэб гэрнүүд соо классууд байгша бэлэй. Хүйтэ абаһан, хүндэ байдалда байһан дээрэһээ бэе муутай болоһоншье һаа, ажалдаа бүхы шадалаа таргажа ябадагыень һанадагби. 21 жэлэй туршада сугтаа хүдэлөөбди.

1952 онһоо КПСС-эй гэшүүн, КПСС-эй райкомой, райсоведэй гүйсэдкомой, гэгээрэлэй таһагай зүгһөө олон тоото грамотануудаар, «Ажалай ветеран» гэжэ медаляар шагнагданхай. Үхибүүдээ эрхим һайнаар хүмүүжүүлһэн, шабинартаа сэдьхэлэйнгээ дулаае хуу бэлэглэһэн, тэдэнэйнгээ һайн ябахада, дали үргаһандал баярлажа ябаха гээшэ наһажаал багшын жаргал бэшэ гү?

Хүн бүхэн түрүүшын багшатай. Тэдэнээ баярлуулжа ябаха гээшэ бултанаймнай уялга.

В. ГУНДУЕВА,
хүдөө бэшэгшэ.

СПОРТ

ГУРБАДАХИ ҺУУРИДА ГАРАБА

Залуушуулай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар «Динамо» бүлгэмэй России соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Воронеж хотодо болобо. 12 область, хизаар болон автономито республикын командануудай дундаһаа манай республиканска соведэй барилдаашад гурбадахи һуурида гараа.

Манай командаһаа 3-дахи техническэ училищиин һурагша Ю. Майдарханов эгээл эдэбхитэй һайнаар барилдаа гээд тэмдэглэлтэй. Дүрбэн уулзалгада илажа, түгэсхэлэй нааданда Орджоникидзе хотын бэрхэ мастер В. Базаевтай хабала туршаха эрхэдэ хүртэһэн байгаа. Түрүүшын хоёр минутада Юрий эдэбхигүй һулаар барилдажа, 6 балл алдажархёо. Хоёрдохи шатын эхилхэдэ, манай барилдаашан эршэмтэйгээр добтолжо оробо. Тиин Базаев нүгөөдынгөө шанга добтолгые тэсэнгүй, хамгаалалта хэхэ баатай болобо. Гонгын ханхинажа, мүрысөөнэй дүүрэһэн тухай соносхохо'донь, 12 : 11 тоотойгоор шүүһэн байха юм.

Командымнай хүбүүд яһала эдэбхитэйгээр барилдаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Манай зарим спортсменүүдтэ дүршэл шадабаринь багадаһан байна.

Хубиин тоосоогоор спортын мастер Д. Халтанов, Б. Будаев — хоёрдохи, А. Матюнов гурбадахи һууринуудые эзэлбэ.

Мүнөө тэдэнэр «Динамо» бүлгэмэй Түбэй соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө октябриин тэн багта Воронеж хотодо үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ хабаадахын түлэ һуралсал-һорилго хэжэ байна.

В. СЫДЕЕВ,
тренер.

БАСАГАДНАЙ АМЖАЛТАТАЙ

Велосипедээр урилдалгаар «Урожай» бүлгэмэй России соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Ставрополиин хизаарай Георгиевск хотодо үнгэргэгдэбэ. 21 область, хизаар болон автономито республикын команданууд мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр «Урожай» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй басагадай команда түрүү һуури эзэлжэ, России соведэй чемпионууд болобо. Краснодарай хизаарай велосипедистнүүд—хоёрдохи, Московско областиин хүдөөгэй спортсменүүд гурбадахи һууринуудта гараа.

20 километрэй урилдаанда «Урожай» бүлгэмэй областной соведэй тренер, уласхоорондын классай спортын мастер Валентина Косульникова 29 минута саг харуулжа, илалта түйлаба. Буряадай хүдөө ажахын институдай экономическа факультедэй 2-дохи курсын студентка, спортын мастерта кандидат Мария Финенкова энэ зайе 30 минута 09 секунда соо гаталжа, бронзо медаляар шагнагдаһан байна.

25 километртэ командаараа урилдахадаа, манай республикын түлөөлэгшэд—В. Косульникова, М. Финенкова, мүн экономическа факультедэй 3-дахи курсын студентка, спортын мастер Л. Апарина гэгшэд 34 минута 01 секунда саг харуулжа, России соведэй дамжуулгын кубогаар шагнагдаа. Краснодарай хизаарай басагад 1 минута 51 секундаар гартажа, хоёрдохи һуурида гараба. Московско областиин түлөөлэгшэд тэдээнһээ оройдоол 07 секундаар гартажа, гурбадахи шанда хүртэһэн байха юм.

70 километртэ бүлэгөөрөө урилдалгада Мария Финенкова онсо шалгарба. Тэрэ 1 час 38 минута 56 секунда саг харуулжа, түрүү һуури эзэлхэһээ гадна, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэбэ. В. Косульникова хоёрдохи боложо, фиништэ ерэбэ.

Буряадай хүдөө ажахын институдай физическэ хүмүүжүүлгын кафедрын багша, тренер Сергей Доржиевич Галсанов манай командын илалтада габьяатай гээд тэмдэглэлтэй.

Тэрэнэй хүтэлбэри доро манай «Урожай» бүлгэмэй велосипедистнүүд бүхэроссии, бүхэсоюзна мүрысөөнүүдтэ ехэ амжалта түйлана. Хэдэн хүн спортын мастерай норматив дүүргэнхэй. Тиихэдэ тус бүлгэмэй тренер Валентина Косульникова энэ жэлдэ СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Алма-Ата хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хабаадахадаа, дүрбэдэхи һуури эзэлжэ, Буряадай велосипедистнүүд сооһоо түрүүлэн уласхоорондын классай спортын мастерай норматив дүүргэһэн байна. Энэ ушар амжалта, илалтын тренерһээ эхитэй байһые элирхэйлэн харуулна.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

НААДАХА НҮХЭРӨӨ ХАРАНГҮЙГӨӨР...

Даам наадалгаар «Сэлэнгэ-12» гэһэн республикын заочно мүрысөөн найман һарын туршада үргэлжэлһэн байгаа. Мүрысөөндэ хабаадагшад гурбан бүлэгтэ наадаһан юм. Эндэ хамтадаа 48 хүн хабаадажа, хэдэн һарын туршада һонирхолтой мүрысөө үнгэргэһэн байгаа.

Хахад финалай уулзалгада «Спартак», «Труд» бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэд Ц. Дамбаев, С. Мещеряков, В. Сизов гэгшэд түрүүшын гурбан һуури эзэлжэ, түгэсхэлэй нааданда хабаадаха эрхэдэ хүртэһэн юм. Түгэсхэлэй наадаанай болоходо «Спартагай» Н. Смирнов, «Урожай» бүлгэмэй түлөөлэгшэ, спортын мастерта кандидат Шульгина, үнгэрэгшэ жэлэй чемпион, спортын мастер А. Потапов гэгшэд шангай һууринуудые эзэлбэ.

Байгша оной октябриин 20-һоо «Сэлэнгэ-13» гэһэн республикын заочно мүрысөөнэй ээлжээтэ наадан эхилхэ.

М. БАЗАРОВ,
Республикын даам наадагшадай федерациин харюусалгата секретарь.

ТЕЛЕВИДЕНИИН МҮНӨӨ[...] БА СААШАНХИ ХҮГЖЭ[...]

Хэмэл одонуудаар хэлхээ холбоо залгуулдаг «Москва» гэжэ залгуулан абаха станци Латвиин Колка гэдэг һуурин тосхондо хүдэлжэ эхилбэ гээд телетайп мэдээсэбэ.

СССР-эй хэлхээ холбооной министр В. А. Шамшин ТАСС-ай корреспондент М. Горбачевада энэ һониноо эхилээд лэ хөөрэжэн байна.

— Энэ хадаа орон дотор жэл бүхэндэ ашаглалгада оруулагдаһан хүсэ багатай олон мянгаад станцинуудай нэгэниинь гээшэ, — гээд министр хэлэбэ. — Мэдээсэл дамжуулдаг телевизионно станцинууд һая болотор лэ оронойнгоо олон зонтой районуудта баригдадаг байһан юм. Тиихэдээ олон арбаад, олон зуугаад мянган хүн зоной ажаһуудаг газар нютагуудта тэдээгээр телевизионно дамжуулгануудые хүргэдэг байгаа. Мүнөө сагта үсөөхэн зонтой газар нютагуудта тиимэ станцинуудай баригдадаг байһые харанабди. Телевизионно дамжуулгануудые хүгжөөлгэдэ гаргаша хэһэндээ гүрэн хормосодоггүй. Жэшээнь, багахан тосхоной улад зондо зорюулжа, хэмэл одонуудаар хэлхээ холбоо залгуулдаг телеретранслятортай приёмно-станци барихада, нэгэ хүнэй хубиин жэшээгээр мянга гү, али заримдаа олон арбаад мянган түхэриг гаргашалагдадаг байна. Тиибэшье телевидениин гээшэ үсөөн зонтой районуудта улам ехээр дэлгэржэл байна. Орошодой отогуудта, үндэр газарай аулнуудта, сагай уларил шэнжэлдэг станцинуудта, геологудай хээрын баазануудта сэнхир экранууд носоогдон яларна.

Һуудал байдалай түхеэрэгдээгүй байһан томо барилганууд дээрэ хэлхээ холбоошод хамагтай хамта түрүүн ерэһэн лэ байдаг. Байгал-Амарай түмэр зам дээрэ, Уренгой — Помары — Ужгород гэдэг газопроводто, Тюменскэ областиин хойто зүгэй ашагта малтамалнуудай уурхайдашье баһал тэдэнэр түрүүн ерэлсэһэн юм. Түрүүшын байрын гэрнүүдэй ашаглалгада тушаагдахадашье, хэмэл одонуудаар хэлхээ холбоо залгуулдаг приёмно станцинууд нэгэ доро хүдэлгэгдэжэ эхилдэг байба. Томо барилгануудай хэгдэжэ байһан районуудта телевизионно дамжуулгануудые саг сооньь эмхидхэхэдэ, хүдэлмэришэнүүдэй кадрнуудые элсүүлхэ, тэдэнэй ажалай болон һуудал байдалайнь эрхэ нүхэсэл зохистойгоор байгуулха хэрэгтэ ехэхэн удха шанартай байна гэжэ бидэнэр ойлгонобди.

— Түбэй телевидениин дамжуулгануудые, жэшээнь, арктическа тосхоной хэдэн арбаад хүн зоной харадаг байхын тула хүгжэнги материально-техническэ бааза хэрэгтэй гээшэ аабза?

— Мүнөөнэй телевизионно техникэ — хоорондоо холбоотой, айхабтар орёо нарин техническэ хэрэгсэлнүүдэй комплекс мүн. Тэдэнэйл арга туһаар телепрограмманууд байгуулагдана, холо хүрэтэр дамжуулагдана, айл бүлэнэртэ байһан телевизионно приёмнигуудта хүргэгдэнэ гээшэ.

Телевизионно дамжуулгануудай материально-техническэ эхи үндэһэнэй хүгжэлтын хэмжээн дамжуулан хүргэдэг телевизионно хүгжэлтэһөө ехэнхид[...] дана. Мүнөө сагта [...] хэлхээ холбооной та[...] зуугаад мянган ради[...] кабельна, хэмэл од[...] холбуулагдаха канал[...] сэ ехэтэй 500-гаад [...] гатай таба мянгаад [...] гын станцинууд би[...] одонуудаар, залг[...] «Орбита» гэжэ 90 с[...] дые, «Экран» болон [...] ва» гэдэг гурбан ма[...] станцинуудые энээн [...] мэгты даа. Москва[...] үргэн дэлгэр Эхэ орон[...] союзна республиканууд[...] лэнүүдһээ, олон арбаа[...] нуудай, областьнууд[...] бүүдһээ өөһэдынь [...] газар нютагуудта те[...] но дохёонуудые хүрг[...] лөө харюусалгатай бү[...] хөө холбоошод иимэ[...] зон юм.

— Түбэй телевиде[...] левизионно хоёр пр[...] хаа хаана залгуулан[...] үргэдхэхэ гэһэн худа[...] хай тодорхойгоор [...] үгыт даа!

— Улад зониие те[...] но дамжуулгаар хан[...] лэй жэлнүүдтэ тон [...] тада хүрэбэ. Түбэй [...] ниин программануудай[...] дөө үнгэтэ [...] нуудые) оронойми[...] хубиинхиһаа гадна, [...] риин, Алас-Дурнын, С[...] Чукоткын хүн зон харад[...]

Ороной 26 һурин[...] нуудта олон програм[...] левизионно дамжуул[...] залгуулха техническ[...] нууд энэ жэлдэ ашг[...] эхилхэ юм. Эдэ тоо[...] заримыень тоолобо[...] гельска областиин [...] Амарай областиин Ско[...] но, Коми АССР-эй [...] Хальмагай АССР-эй [...] гэдэг һуурин газарну[...] но. Алас Дурнын, Ка[...] Сахалинай улад зон[...] түбэй хоёрдохи [...] мые хараха аргатай [...]

Манай «телеиндустр[...] шанхи хүгжэлтынгөө [...] түрүүн шанарайнгаа та[...] жаруулха ёһотой болон[...] жуулга хэхэ теле[...] станцинуудые, теле[...] болон радиодамжуулг[...] шангуудые бариха, [...] һэльбэн заһаха, хэмэл[...] даар залгуулагдаха те[...] ниин системэнүүдые [...] байгуулха хэмжээнүү[...] эй ЦК-гай болон ССС[...] нистрнүүдэй Соведэй [...] лоор хараалагдаһан [...] Эдэ хараалагдаһан б[...] нүүдые бэелүүлбэл, [...] гоо бүри олон зондо[...] зионно дамжуулгануу[...] гэхэ, совет телевиде[...] дэлмэриин хэмжээе [...] дээшэлүүлхэ арга о[...] гээд КПСС-эй ЦК-[...] литбюрогой заседан[...] тэмдэглэгдээ һэн.

Манай арадай оюу[...] сэдьхэлдэ, олониитын [...] сэсэн бодол бүрил[...] телевидениин аша ү[...] хабтар ехэ юм. Ажа[...] үзэл бодолой, соёлой [...] хүмүүжүүлдэг энэ шу[...] га хэрэгсэлые хүн[...] совет хэлхээ холбоо[...] дэлмэрилэгшэд өөһэдын[...] битые оруулна гээш[...]

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Кремль соо болоһон хөөрэлдөөнүүд. «Хани ёһоной оршон байдалда» — ТАСС-ай материалнууд. КПСС-эй ЦК-гай уряанууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Барилгые һайнаар эрхилхэ» — Р. Макальскаягай статья. ТАСС-ай материалнууд.

Гурбадахи хуудаһанда. «Гэрэлтэ зам» — М. Мендумын статья. Бэшэгүүдэй шэнжэлэл. Уласхоорондын мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Номдо дуратай байгты» — В. Чукреевагай статья. Спортын һонинууд. «Правда Бурятии» газетын мэдээсэлэй таһаг.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время. 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. Шатараар дэлхэйн чемпионат. 10.10—«Дохёогоо үгыт, горнистнууд. 10.55 — «Дневник директора школы» — уран һайханай фильм. 12.00 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 13.00 — Шэнэ һонин. (13.05 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.30 — «Большая родня» — баримтата фильм. 15.55 —Тувагай АССР-эй Гүрэнэй дуу, хатарай «Саяны» ансамблиин концерт. 16.20 — Социалис Ажалай Герой, гидро барилгашан М. М. Васильевтай һурагшад уулзаха. Эрхүү хотоһоо дамжуулагдаха. 17.05 — «Шатарай һургуули». 17.35 — Мультфильмнүүд.

Улаан-Үдэ. 17.55 — «Байгал» — нютагуудай һонин. 18.05 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 18.20 — Улаан-Үдэ хотын хүн зондо овощой хэр зэргэ бэлэдхэгдэжэ байһан тухай. 18.50 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.15 — Футболоор дэлхэйн чемпионадай шэлэн абалгын матч. Норвегиин ба СССР-эй суглуулагдамал команданууд. Норвегиһээ дамжуулагдаха. 21.00 — ГДР-эй соёлой үдэрнүүдэй СССР-тэ нээлтэдэ зорюулагдаһан концерт. 22.00 — «Время». 22.35— «Три песни о Туве» — баримтата фильм. 23.25 — Шатараар дэлхэйн чемпионат. 23.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Хүдөө ажахы». 9.35. 10.40 — М. Ю. Лермонтов. «Песня про купца Калашникова». 10.00, 14.00 — Испан хэлэн. 10.30 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 11.05 — «Антарктида тээшэ командировко». 11.35, 12.40 — Хүгжэм. 5-дахи класс. 12.05—«Гэр бүлэ ба һургуули». 13.10 — Байгаали шэнжэлэлгэ. 3-дахи класс. 13.30 — Совет уран зохёолшод В. И. Ленин тухай. М. Прилежаева хөөрэхэ. 14.30 — А. Гринэй ажабайдал ба номууд[...] «Врача вызвали?» — ур[...] ханай фильм. 16.30 — [...] һонин. 17.55 — Олон[...] ажалшадай ленинскэ [...] ситет. 18.25 — «Эб н[...] ба залуушуул». 19.00 — [...] хоорондын конкурсын [...] ат Н. Дроздова М. И. [...] романснуудые гүйсэдхэ[...]

Москва. 21.00 — «[...] нойрсогты, багашуул!» [...] «Энээниие таанад хэжэ[...] хат». 22.00—«Время». [...] «Однофамилец» — ур[...] ханай фильм. 1-дэхи се[...]

Газетымнай удаадахи [...] октябриин 13-да гараха.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора — 2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров —2-67-81 корректорская—2-33-61, выпускающие— 2-35-95. отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-00558. Заказ № 234. Индекс 04649.